

รายงาน

ของ

**คณะกรรมการวิสามัญพิจารณากรณีการหายตัวไป
ของนายสมชาย นีละไพจิตร
วุฒิสภา**

สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961151634

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๑๐/(ร ๓๐)

วุฒิสภา

อาคารสุขประพฤติ

ถนนประชาชื่น กทม ๑๐๘๐๐

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษากรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษากรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๔ (สมัยสามัญทั่วไป) วันจันทร์ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติเรื่อง ขอให้ตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาการศึกษากรณีการหายตัวไปของ นายสมชาย นิละไพจิตร (นายสัก กอแสงเรือง เป็นผู้เสนอ) แล้วลงมติตั้งกรรมการวิสามัญ ชั้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาการศึกษากรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๙ ซึ่งกรรมการวิสามัญ คณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายแก้วสรร อติโพธิ
๒. นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ
๓. นายค่านวณ ชโลปถัมภ์
๔. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ
๕. นายณภินทร ศรีสรรพงศ์
๖. นายพนัส ทัศนียานนท์
๗. นายพิชัย ชำเพชร
๘. พันตำรวจเอก ไพจิตร ศรีคงคา
๙. นายสมพงษ์ สระกวี
๑๐. นายสัก กอแสงเรือง
๑๑. นายสุนทร จินดาอินทร์
๑๒. พันตำรวจเอก สุรพงศ์ ไผ่นวล
๑๓. นายโสภณ สุภาพงษ์
๑๔. ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์
๑๕. พลตรี อินทร์ตัน ยอดบางเตย

บัดนี้ คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษากรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร เสร็จเรียบร้อยแล้ว

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมการการวิสามัญฯ ต่อที่ประชุม วุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) สัก กอแสงเรือง
(นายสัก กอแสงเรือง)
ประธานคณะกรรมการการวิสามัญฯ

สำเนาถูกต้อง

(นางมณฑาทิพย์ กริมหา)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการการวิสามัญ ๓

สำนักกรรมการ ๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๒

โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๙๕-๕

โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๙๕

มณฑาทิพย์ รุ่ง

วารภรณ์ พิมพ์

มณฑาทิพย์ มยุรา ขวัญชัย ทาน

**รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญ
พิจารณาศึกษากรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร วุฒิสภา**

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๔ (สมัยสามัญทั่วไป) วันจันทร์ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๗ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษากรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร (นายสัก กอแสงเรือง เป็นผู้เสนอ) โดยมีกำหนดเวลาพิจารณาศึกษา ๖๐ วัน นั้น ต่อมาที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติให้ขยายเวลาพิจารณาศึกษาออกไปอีก ๖๐ วัน และประธานวุฒิสภาได้อนุญาตให้ขยายเวลาพิจารณาออกไปอีกสองครั้ง ครั้งละ ๖๐ วัน ตามความในข้อบังคับการประชุมฯ ข้อ ๙๒ วรรคสอง

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อที่ประชุมวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘๙ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๙๐ ดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้มีมติเลือกตั้งตำแหน่งต่างๆ ดังนี้

๑.๑ นายสัก กอแสงเรือง	เป็นประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ
๑.๒ นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่หนึ่ง
๑.๓ พันตำรวจเอก ไพจิตร ศรีคงคา	เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ คนที่สอง
๑.๔ นายณินทร ศรีสรรพวงค์	เป็นเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ
๑.๕ นายแก้วสรร อติโพธิ	เป็นโฆษกคณะกรรมการวิสามัญฯ
๑.๖ นายพิชัย ชำเพชร	เป็นโฆษกคณะกรรมการวิสามัญฯ

๒. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้แต่งตั้งนางมณฑาทิพย์ กริมหา ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการวิสามัญฯ ๓ สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๘๒ วรรคสาม

๓. กรอบและแนวทางการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้วางกรอบและแนวทางการพิจารณาศึกษา ดังนี้

- ๓.๑ ตรวจสอบความคืบหน้าและผลการดำเนินการเกี่ยวกับคดีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร

- ๓.๒ สาเหตุหรือมูลเหตุของการหายไปของ นายสมชาย นีละไพจิตร โดยศึกษา
ในเชิงโครงสร้างและพฤติกรรมแวดล้อมทั้งด้านการเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง
- ๓.๓ ตรวจสอบการทำหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

๔. การดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ

คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้ดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ พิจารณาศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริง โดยคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้เชิญ
บุคคลจากหน่วยงานต่าง ๆ (ตำแหน่งและสังกัดขณะนั้น) เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงแสดงความคิดเห็น
ดังนี้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๑. พลตำรวจเอก ชาญชิต เพ็ชรเลิศ	รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
๒. พลตำรวจโท ธาณี สมบูรณ์ทรัพย์	ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
๓. พลตำรวจโท วงกต มณีรินทร์	ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
๔. พลตำรวจตรี เรวัต ตันนายนนท์	ผู้บังคับการตำรวจนครบาล ๘
๕. พันตำรวจเอก ทรงศักดิ์ รักศักดิ์สกุล	ผู้กำกับการฝ่ายปฏิบัติการที่ ๒
ส่วนปราบปรามการทุจริตและ
ประพฤติมิชอบในวงราชการ
๖. พันตำรวจเอก สมหมาย พุทธกุล	ผู้กำกับการ สภ.อ.ตากใบ จ.นราธิวาส
๗. ร้อยตำรวจเอก ปรัชญาวัตร ดำรงสัจจศิริ พนักงานสอบสวน (สบ ๑)	กองกำกับการ ๒ กองปราบปราม

กระทรวงยุติธรรม

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

พลตำรวจเอก สมบัติ อมรวิวัฒน์	อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

แพทย์หญิง คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์	รองผู้อำนวยการ
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ |
|--------------------------------------|---|

สำนักงานอัยการสูงสุด

๑. นายอรรถพล ไหญ่สว่าง	อธิบดีอัยการฝ่ายคดีพิเศษ
๒. นายประทีป ตรวิมล	อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศ.นพ.ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ชมรมนักกฎหมายมุสลิม

๑. นายวิทยา บุรณศิริ

๒. นายกิจจา อาลีอิสเฮาะ

๓. นายณรงค์ คูดึง

อื่นๆ

๑. นางอังคณา นีละไพจิตร

ภรรยา นายสมชาย นีละไพจิตร

๒. นายประชุม ทองมี

ทนายความ

๓. นายสันต์ โชคพงษ์อุดมชัย

ทนายความ

๔. นายสมชาย สุขพิชกิจ

ทนายความ

๕. จำสับเอก เบ็ญจพร จันทร์หว่า

ทนายความ

๖. นายสิทธิศักดิ์ คงเหลือ

ทนายความ

๗. นายเชียวชาญ โชติบัณฑิต

ทนายความจากจังหวัดนราธิวาส

๘. นายวีรวิธ พรหมเพชร

ทนายความจากจังหวัดนราธิวาส

๔.๒ คณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ได้เดินทางไปพบและสอบถามรายละเอียดจากผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งนายสมชาย นีละไพจิตร รับผิดชอบคดี ณ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๗ โดยผู้ต้องหา ๕ คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

- นายมะกะตา ฮารง
- นายสุกรี มะมิง
- นายอับดุลเลาะห์ หรือเปาะเลาะ อาบูคาร์
- นายมะนาเซ มามะ
- นายชูดีร์อัมมัน หรือดีมั่ง มาและ

**๔.๓ ตั้งคณะกรรมการวิสามัญช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้ต้องหา ๕ คน
ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังรายนามต่อไปนี้**

๑. นายพนัส ทศนียานนท์	ประธานคณะกรรมการวิสามัญฯ
๒. นายสุนทร จินดาอินทร์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญฯ
๓. พันตำรวจเอก ไพจิตร ศรีคงคา	อนุกรรมการวิสามัญฯ
๔. นายมะโน ทองปาน	อนุกรรมการวิสามัญฯ
๕. นายธนา ธรรมวิหาร	อนุกรรมการวิสามัญฯ
๖. นายณภัทร ศรีสรรพวงค์	เป็นเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ

**๔.๔ ตั้งคณะทำงานสรุปข้อเท็จจริงและจัดทำรายงานของคณะกรรมการ
วิสามัญฯ ดังรายนามต่อไปนี้**

๑. นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชระ	ประธานคณะทำงาน
๒. นายพนัส ทศนียานนท์	คณะทำงาน
๓. นายแก้วสรร อติโพธิ	คณะทำงาน
๔. พันตำรวจเอก ไพจิตร ศรีคงคา	คณะทำงาน
๕. นายณภัทร ศรีสรรพวงค์	คณะทำงาน

๕. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการวิสามัญฯ ขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษากรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร พร้อมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญฯ ตามรายงานท้ายนี้มาเพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา และหากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญฯ แล้ว ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายณภัทร ศรีสรรพวงค์)

เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญฯ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บททั่วไป	๑
๑.๑ ความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ การตรวจสอบความคืบหน้าและผลการ ดำเนินการเกี่ยวกับคดีการหายตัวไปของ นายสมชาย นีละไพจิตร	๑
บทที่ ๒ ผลการศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญ	๗
๒.๑ ประวัติการทำงานของนายสมชาย นีละไพจิตร	๗
๒.๒ สาเหตุการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร	๘
๒.๓ บทสรุป	๑๙
บทที่ ๓ การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและ สิทธิมนุษยชน	๒๑
๒.๑ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	๒๓
๓.๒ พนักงานอัยการ	๒๕
๓.๓ ศาล	๒๖
๒.๔ ทนายความ	๒๖
บทที่ ๔ ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของคณะกรรมการวิสามัญ	๓๘
บทที่ ๕ ข้อเสนอแนะ	๓๔
ภาคผนวก	๓๗
รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมการ วิสามัญช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	๓๘

บทที่ ๑

บททั่วไป

๑.๑ ความสำคัญของปัญหา

ด้วย นายสมชาย นีละไพจิตร ประธานชมรมนักกฎหมายมุสลิมได้หายตัวไปโดยไม่ทราบสาเหตุ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๗ นั้น เป็นเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีบทบาทอย่างสูงในการช่วยเหลือประชาชนด้านสิทธิมนุษยชนและเป็นผู้ที่ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ถือว่าเป็นการคุกคามต่อการทำหน้าที่ทนายความ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

และเนื่องจากนายสมชาย นีละไพจิตร เป็นทนายความว่าความในหลายคดีเกี่ยวกับความมั่นคงและสิทธิมนุษยชนสำคัญ ๆ ตั้งแต่การเผาโรงเรียน คดีกบฏ คดีเจไอ คดีการปล้นปืน ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญ จึงน่าจะเป็นการคุกคามผู้ประกอบวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม และก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในการทำหน้าที่ต่อสู้คดีให้แก่ประชาชน นายลัก กอแสงเรือง สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร จึงเสนอญัตติเพื่อขอให้วุฒิสภาพิจารณาตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตาม ศึกษา สอบสวน กรณีการลักพาตัวนายสมชาย นีละไพจิตร และตลอดจนศึกษาหามาตรการคุ้มครองการทำหน้าที่ทนายความให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา ซึ่งวุฒิสภาได้ลงมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญฯ ขึ้นเพื่อพิจารณาดังกล่าว

๑.๒ การตรวจสอบความคืบหน้าและผลการดำเนินการเกี่ยวกับคดีการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร

หลังจากนายสมชาย นีละไพจิตร หายตัวไปตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๗ นั้น ภาครัฐได้ดำเนินการต่อกรณีดังกล่าว ดังนี้

๑. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งที่ ๖๑/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๗ ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีการหายตัวไปของ นายสมชาย นีละไพจิตร โดยมีพลตำรวจเอก สมบัติ อมรวิวัฒน์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นประธานกรรมการ

ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีการหายตัวไปของ นายสมชาย นีละไพจิตร ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีการหายตัวไปของ นายสมชาย นีละไพจิตร ๓ คณะอนุกรรมการฯ ดังนี้

๑.๑ คณะอนุกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงและวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐาน โดยมี นายอรรถพล ใหญ่สว่าง อธิบดีอัยการฝ่ายคดีพิเศษ เป็นประธานคณะอนุกรรมการ

๑.๒ คณะอนุกรรมการติดตามการหายตัวไปของ นายสมชาย นีละไพจิตร โดยมี นายศิระชัย โชติรัตน์ รองผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติเป็นประธานคณะอนุกรรมการ

๑.๓ คณะอนุกรรมการตรวจพิสูจน์ร่องรอยวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยมีแพทย์หญิง คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นประธานคณะอนุกรรมการ

๒. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีคำสั่งที่ ๑๙๒/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๔๗ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง โดยมี พลตำรวจเอก ชาญชิต เพียรเลิศ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นประธานกรรมการ

๓. พล.ต.ท. ธาณี สมบูรณ์ทรัพย์ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล มีคำสั่ง บข.น. ที่ ๑๕๑/๒๕๔๗ แต่งตั้งคณะพนักงานสืบสวนสอบสวนคดี นายสมชาย นีละไพจิตร หายตัว โดยมี พล.ต.ต. จักรทิพย์ กุญชร ณ อยุธยา รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล เป็นหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวน

๔. พล.ต.ท. วงกต มณีรินทร์ ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง มีคำสั่งที่ ๖๙/๒๕๔๗ แต่งตั้งพนักงานสืบสวนมี พ.ต.อ. สมศักดิ์ จันทะพิงค์ ผู้กำกับการประจำกองปราบปรามทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายอำนาจการ

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษากรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร วุฒิสภา ได้เชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงแสดงความเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์การหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร ดังนี้

๑. แพทย์หญิง คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรมได้ชี้แจงข้อเท็จจริง สรุปได้ดังนี้

ผลการตรวจสอบสภาพรถยนต์ของ นายสมชาย นีละไพจิตร และเส้นทางที่คาดว่า นายสมชาย นีละไพจิตร น่าจะหายตัวไป

- รถยนต์มีหลักฐานส่วนแรกอยู่ที่กองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังไม่ได้ส่งมาให้ทั้งรายงานและหลักฐาน ทั้งนี้ จากการตรวจสอบสภาพรถยนต์ภายนอกมีร่องรอยถูกชนท้ายด้านขวา ซึ่งเป็นรอยใหม่มีลักษณะเฉพาะเข้ากันได้กับกันชนรถยนต์ บางยี่ห้อ รอยที่ ๒ เกิดขึ้นที่กันโคลนด้านขวาท้ายรถมีลักษณะชนครูดถลอก ซึ่งไม่ใช่จากการชนท้าย เพราะการชนท้ายจะไม่ก่อให้เกิดการกระทบที่กันโคลนนี้ รอยที่ ๓ คราบโคลนและคราบคล้ายปูนซีเมนต์ ด้านข้างรถ ซึ่งกำลังดำเนินการตรวจพิสูจน์หลักฐานอยู่

ในส่วนของการหาหลักฐานว่าใครขับรถคันดังกล่าวไปจอดทิ้งไว้ที่สถานีขนส่งหมอชิต จากการตรวจพิสูจน์พบว่าภายในรถมีการเคลื่อนย้าย จึงหาหลักฐานส่วนนี้ไม่ได้ สำหรับการตรวจหา ดี.เอ็น.เอ. ยังไม่มีความคืบหน้า นอกจากนี้ยังพบว่า มีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องได้ใช้มือเปล่าในการไปรับรถคันดังกล่าวมาเก็บไว้ที่สถานีตำรวจ

- สถานีขนส่งหมอชิต ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการนำรถยนต์ไปจอดทิ้งไว้ เป็นที่สาธารณะ มีประชาชนจำนวนมาก ประกอบกับเวลาผ่านไปนานแล้วจึงไม่สามารถเก็บพยานหลักฐานได้เท่าที่ควร
 - เส้นทางจากโรงแรมชาลีนาถึงหมู่บ้านสวนสน ได้ตรวจสถานที่ทั้งในเวลากลางวัน และเวลากลางคืนเพื่อประเมินความหนาแน่นของการจราจร ประเมินการมองเห็นของพยานทั้งหลาย ดูเรื่องแสงสว่างและสถานที่ตั้งร้านค้าต่าง ๆ เพื่อหาพยาน
- นอกจากนั้น ยังได้ติดตามเรื่องศพนิรนาม แต่ที่ผ่านมามี ๓ ศพ แต่ไม่ใช่ นายสมชาย นิละไพจิตร

๒. พล.ต.อ. สมบัติ อมรวิวัฒน์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม ได้ชี้แจงข้อเท็จจริง ดังนี้

- ในวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๗ เวลา ๒๐.๕๑ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการสายตรวจ ๑๙๑ ได้รับแจ้งเหตุจากผู้พบเห็นเหตุการณ์ว่ามีชายหลายคนจูดกระชากชายคนหนึ่งขึ้นรถ หลังจากนั้นสายตรวจ ๑๙๑ ได้แจ้งเหตุไปที่สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก เวลา ๒๐.๕๒ นาฬิกา แต่เมื่อสายตรวจสถานีตำรวจนครบาลหัวหมากออกไปตรวจพื้นที่เมื่อเวลา ๒๑.๑๐ นาฬิกา กลับไม่พบเหตุการณ์ดังกล่าว จึงยกเลิกการติดตามหรือสิ้นสุดการแจ้งเหตุเมื่อเวลา ๒๑.๑๑ นาฬิกา ซึ่งเรื่องนี้ทางคณะกรรมการได้มีการติดต่อประสานไปยังผู้ที่ได้แจ้งเหตุ แต่บุคคลดังกล่าวบอกว่าได้ให้ถ้อยคำกับตำรวจนครบาลไว้แล้ว นอกจากนี้ยังมีพยานอื่นอีก ๓ ปาก ที่ให้การตรงกัน ซึ่งทางตำรวจนครบาล ได้ไปสอบปากคำไว้แล้วเช่นกัน ทั้งนี้ จากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า มีการนำตัวนายสมชาย นิละไพจิตร ไปโดยไม่เต็มใจ เพราะว่าการกระชากขึ้นรถและเชื่อน่าจะเกิดเหตุการณ์การลักพาตัว แต่พยานไม่ค่อยกล้าให้การ

๓. พลตำรวจโท ธาณี สมบูรณ์ทรัพย์ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ได้ชี้แจงข้อมูลข้อเท็จจริง สรุปได้ดังนี้

เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๗ นางอังคณา นิละไพจิตร ภรรยา นายสมชาย นิละไพจิตร ได้เข้าแจ้งความที่สถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือว่า นายสมชาย นิละไพจิตร ได้หายตัวไป ทางสถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือจึงได้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงได้ความว่า นายสมชาย นิละไพจิตร หายตัวไป ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๗ เวลาประมาณ ๒๐.๓๐ – ๒๑.๐๐ นาฬิกา ในเส้นทางระหว่าง

โรงแรมชาลีนา ถนนรามคำแหง ๖๕ แขวงวังทองหลาง - หมู่บ้านสวนสน ชุมชนมัจฉา แขวงหัวหมาก จากนั้นทางกองบัญชาการตำรวจนครบาลจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเรื่องนี้ โดยมี พลตำรวจตรี จักรทิพย์ ภูญชร ณ อยุธยา เป็นหัวหน้า ต่อมาทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนอีกชุดหนึ่ง โดยมีพลตำรวจเอก ชาญชิต เพียรเลิศ เป็นประธานฯ และเนื่องจาก นายสมชาย นิละไพจิตร ถูกลักพาตัวไปในพื้นที่ของสถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก ดังนั้น สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก จึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

จากการรวบรวมพยานหลักฐานก็นำไปสู่การจับกุมเจ้าหน้าที่ตำรวจ ๔ คน คือ พ.ต.ต. เงิน ทองสุข สารวัตรประจำ กอ.รมน. ช่วยราชการกองปราบปราม พ.ต.ท. สินชัย นิรมปัญญากำพงษ์ พนักงานสอบสวน (สบ.๒) กก.จบ. จ.ส.ต. ชัยเวง พาดัง ผู้บังคับหมู่งานสืบสวน ฯ แผนก ๔ กก. ๒ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยวและ ส.ต.อ. รัตนร สิทธิเขต เจ้าหน้าที่ธุรการ กก. ๔ บ.กองปราบปราม ซึ่งน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการหายตัวไปของ นายสมชาย นิละไพจิตร โดยในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้ง ๔ คน ถูกตั้งข้อหาในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินคือปล้นทรัพย์สินและความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ คือหน่วงเหนี่ยวกักขัง ซึ่งเป็นการตั้งข้อหาโดยอ้างอิงจากพยานหลักฐานที่ปรากฏ

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมผู้ต้องหาจำนวน ๔ คน นั้น ต่อมาได้มีการสอบสวนขยายผลและมีพยานหลักฐานเชื่อได้ว่าพ.ต.ท. ชัดชัย เลี่ยมสงวน รองผู้กำกับการ ๓ กองปราบปราม ช่วยราชการตำรวจภูธร ภาค ๔ มีส่วนรู้เห็นและร่วมกระทำความผิดกับ พ.ต.ต. เงิน ทองสุข และพวก เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงยื่นคำร้องต่อศาลอาญาให้ออกหมายจับ และในวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๗ พ.ต.ท.ชัดชัย เลี่ยมสงวน ได้เข้าพบและมอบตัวขอต่อสู้คดี

ต่อมาพ.ต.ท. สุนทร คงกล้า รองผู้กำกับการ (สืบสวนสอบสวน) สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก นำสำนวนคดี นายสมชาย นิละไพจิตร มอบให้ ร.ท.ปรีชา พรรณสังข์ อัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา ๖ พิจารณาสั่งคดีโดยพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ในข้อหา “ปล้นทรัพย์สินโดยใช้ยานพาหนะเพื่อกระทำความผิดหรือพาทรัพย์สินนั้นไปหรือเพื่อให้พ้นการจับกุมและร่วมกันข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใดไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้าย จนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้น หรือจำยอมต่อสิ่งนั้น โดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป”

พนักงานอัยการ

ร.ท. ปรีชา พรรณสังข์ อัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา ๖ สำนักงานคดีอาญาได้สั่งตั้งคณะทำงานพิจารณาสำนวนในชั้นต้นก่อนทำความเห็นเสนอให้สั่งคดี

พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้อง พ.ต.ต. เงิน ทองสุข พ.ต.ท. สิ้นชัย นิยมบุญญาภรณ์ จ.ส.ต. ชัยเวง พาดัง ส.ต.อ. รันดร สิทธิเขต พ.ต.ท. ชัดชัย เลี่ยมสงวน ในข้อหาร่วมกันปล้นทรัพย์ โดยใช้ยานพาหนะและข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด จำยอมต่อสิ่งใด โดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น และจำยอมต่อสิ่งนั้น โดยร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๗ เวลาากลางคืนหลังเที่ยง จำเลยทั้งห้ากับพวกได้บังอาจร่วมกันปล้นทรัพย์ของนายสมชาย นิละไพจิตร ผู้เสียหาย โดยลักทรัพย์เอารถยนต์นั่งส่วนบุคคล คันหมายเลขทะเบียน กง ๖๗๘๖ กรุงเทพมหานคร ๑ คัน ราคา ๖๐๐,๐๐๐ บาท นาฬิกาข้อมือ ยี่ห้อ โรเล็กซ์ จำนวน ๑ เรือน ราคา ๒๗๗,๕๖๐ บาท ปากกา ยี่ห้อ มองบลัดด์ จำนวน ๑ ด้าม ราคา ๗,๐๐๐ บาท และโทรศัพท์มือถือยี่ห้อ โมโตโรล่า จำนวน ๑ เครื่อง ราคา ๑๘,๙๐๐ บาท รวมราคาทรัพย์สินทั้งสิ้น ๙๐๓,๔๖๐ บาท ของนายสมชาย นิละไพจิตร ผู้เสียหาย ไปโดยทุจริต โดยการปล้นทรัพย์ดังกล่าว จำเลยทั้งห้ากับพวกได้ร่วมกันใช้กำลังประทุษร้ายผลึกและจุดกระชากตัวนายสมชาย นิละไพจิตร ผู้เสียหาย ให้เข้าไปในรถยนต์ของจำเลยทั้งห้ากับพวก แล้วจับตัวนายสมชาย นิละไพจิตร ให้นั่งรถยนต์ไปกับจำเลยทั้งห้ากับพวก อันเป็นการข่มขืนใจนายสมชาย นิละไพจิตร ผู้เสียหายให้กระทำการใด จำยอมต่อสิ่งใด คือ ต้องจำยอมไปกับจำเลยทั้งห้ากับพวก โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกายเสรีภาพ โดยใช้กำลังประทุษร้ายจนนายสมชาย นิละไพจิตร ผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการและจำยอมเข้าไปในรถยนต์ของจำเลยทั้งห้ากับพวกและนั่งรถยนต์ไปกับจำเลยทั้งห้ากับพวก ทั้งนี้การประทุษร้ายดังกล่าว ยังเป็นการกระทำเพื่อให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์และการพาทรัพย์นั้นไป เพื่อให้ยื่นให้ซึ่งทรัพย์นั้น เพื่อยึดถือเอาทรัพย์นั้นไว้ เพื่อปกปิดการกระทำความผิดนั้นและเพื่อให้พ้นจากการจับกุม และในการปล้นทรัพย์นี้จำเลยทั้งห้ากับพวกได้ร่วมกันใช้รถยนต์ จำนวน ๑ คัน เป็นยานพาหนะเพื่อกระทำความผิดเพื่อพาทรัพย์นั้นไปและเพื่อให้พ้นจากการจับกุม ทั้งนี้ จนถึงขณะนี้ไม่ทราบว่านายสมชาย นิละไพจิตร จะยังมีชีวิตอยู่หรือไม่

เหตุเกิดที่แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

ต่อมาวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๗ พนักงานสอบสวนยึดได้รถยนต์นั่งส่วนบุคคล

คันหมายเลขทะเบียน กง ๖๗๘๖ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นทรัพย์สินหนึ่งของนายสมชาย นิละไพจิตร ที่ถูกจำเลยทั้งห้ากับพวกร่วมกันปล้นทรัพย์ไปดังกล่าวเป็นของกลางแล้ว เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๗ พนักงานสอบสวนได้ตัวจำเลยที่ ๑, ที่ ๒, ที่ ๓ และที่ ๔ มาดำเนินคดี และวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๗ จึงได้ตัวจำเลยที่ ๕ มาดำเนินคดี ในชั้นสอบสวนจำเลยทั้งห้าให้การปฏิเสธ ระหว่างสอบสวนจำเลยทั้งห้าถูกควบคุมตัวตลอดมา

ศาล

ในคดีนี้ พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องเป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๙๕๒/๒๕๔๗ ซึ่งศาลนัดแถลงเปิดคดี วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๗ โดยนางอังคณา นีละไพจิตร ภรรยาของนายสมชาย นีละไพจิตร ผู้เสียหาย ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมและศาลอนุญาตให้นางอังคณา นีละไพจิตร เข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๐

โจทก์จะสืบพยานบุคคลทั้งหมด ๔๒ ปาก โดยมีพยานประเด็นที่จะส่งไปสืบที่ศาลจังหวัดนราธิวาส จำนวน ๕ ปาก โดยโจทก์ โจทก์ร่วมและจำเลยทั้งห้าแถลงร่วมกันขอให้ศาลจังหวัดนราธิวาส นัดสืบพยานประเด็นโจทก์วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๗

บทที่ ๒

ผลการศึกษาของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ

คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ได้พิจารณาศึกษา สอบสวน และรับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของนายสมชาย นิละไพจิตร เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุม ครบถ้วน คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ จึงได้เชิญผู้เกี่ยวข้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของนายสมชาย นิละไพจิตร ดังนี้

๒.๑ ประวัติการทำงานของนายสมชาย นิละไพจิตร

นายความจากชมรมนักกฎหมายมุสลิมและสภาพนายความ ได้ชี้แจงเกี่ยวกับการทำงานของนายสมชาย นิละไพจิตรว่า นายสมชาย นิละไพจิตร ประกอบอาชีพทนายความมากกว่า ๒๐ ปี โดยทำคดีปกติต่าง ๆ และคดีที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ เช่น

ปี ๒๕๒๖ ทำคดีกบฏแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ (ขบวนการก่อการร้าย บี.อาร์.เอ็น)

ปี ๒๕๓๒ เป็นทนายความร่วมกับนายทองใบ ทองเปาด์ และนายสัมพันธ์ ผึ้งประดิษฐ์ ในคดีฆาตกรรมเจ้าหน้าที่สถานทูตราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบียประจำประเทศไทย

ปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๓ มีการจับกุมนายหะยีแม บือติง นายยีแม ดุวา และหมอดิง (นายสรยุทธ สกลนาสันติศาสน์) และนายนิไซ๊ะ ในกรณีที่มีการชุมนุมประท้วงที่มัสยิดกรือเซะ อำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ในข้อหาเป็นกบฏแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ ทำร้ายร่างกาย ขัดขวางเจ้าพนักงาน และหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ได้นำตัวจำเลยรวม ๔ คน มาดำเนินคดีที่ศาลอาญา มีทนายความมุสลิมได้เข้าร่วมทำคดีกันหลายคน เช่น นายอรัญ ปานเจริญ นายมุข สุไลมาน นายณรงค์ ดุติง นายกอเดร์ กอแต ฯลฯ

ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ มีเหตุการณ์เผาโรงเรียนในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการจับคนร้ายที่เผาโรงเรียน รวม ๔ คน จาก ๓ แห่ง มาฟ้องที่ศาลอาญา นายสมชาย นิละไพจิตร และคณะทนายความชุดเดียวกับคดีชุมนุมประท้วงที่มัสยิดกรือเซะ เข้าว่าความให้แก่นายกูเฮง กอตอนิลอ นายดอฮะ เจ๊ะหามะ นายหมัดรูติง เจ๊ะโอะ และทนายสะมาแอ เจ๊ะนิ คดีของนายกูเฮงกับนายดอฮะ ศาลฎีกาได้พิพากษายกฟ้อง ปล่อยตัวจำเลยพ้นข้อหา ส่วนคดีของนายหมัดรูติง และนายสะมาแอ ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง และศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ทำคดีที่มีการจับกุม ๔ ใต้ครูสอนศาสนาอิสลามที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และได้จับกุมหะยีดาโอะ กรงปีนัง ที่จังหวัดยะลา ในข้อหาเข้าร่วมกันเป็นกบฏแบ่งแยกดินแดน มีอาวุธสงคราม ฆ่าคนตาย ฯลฯ โดยได้ฟ้องที่ศาลจังหวัดสงขลา

ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้มีการจับกุมชาวอิหร่าน ๓ คน กล่าวหาว่าเป็นผู้นำรถบรรทุกขนระเบิดซีโพร เพื่อจะไปทำลายสถานทูตอิสราเอลในกรุงเทพฯ เหตุเกิดบริเวณช่างห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลสาขาชิดลม นายสมชาย นีละไพจิตรได้ร่วมกับนายกอดเดร์ กอแต เข้าว่าความให้ชาวอิหร่าน ศาลฎีกาได้พิพากษายกฟ้อง ปล่อยตัวจำเลย

ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้มีการจับกุมขบวนการพุนโลครั้งใหญ่จากประเทศมาเลเซีย โดยจับนายหะยีดาอิ๊ะ ทำน้ำ นายสะมะแอ ทำน้ำ นายหะยีบูโด เบตง นายอับดุลเราะห์มาน เทพา กับพวก รวม ๔ คน มาดำเนินคดีในข้อหาเป็นกบฏแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ โดยยื่นฟ้องต่อศาลอาญา

ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้ร่วมกับคณะทนายความทำคดีเจไอ (JI) ที่มีการจับกุมนายแพทย์แวมาฮาดี แวดาอิ๊ะ นายมัยสุร หะยีอับดุลเราะห์ นายมูญาฮิด หะยีอับดุลเราะห์ และนายสมาน แวงกะจิ

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ร่วมกับคณะทนายความทำคดีผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการทำงานของนายสมชาย นีละไพจิตร เป็นการทำงานตามหน้าที่ของทนายความไม่ใช่เป็นเรื่องส่วนตัว และโดยที่นายสมชาย นีละไพจิตร เป็นมุสลิมและอยู่ในฐานะประธานชมรมนักกฎหมายมุสลิม จึงจำเป็นต้องเข้าไปทำหน้าที่ทนายความ โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งโดยมากเป็นคดีเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ในการทำงานในฐานะทนายความของนายสมชาย นีละไพจิตร ได้ทำต่อเนื่องมาโดยตลอด จนอาจทำให้บุคคลบางกลุ่มไม่ไว้วางใจนายสมชาย นีละไพจิตร ซึ่งเห็นได้จากการที่นายสมชาย นีละไพจิตร เคยเล่าให้ทนายความในชมรมนักกฎหมายมุสลิมฟังว่ามีเจ้าหน้าที่รัฐคนหนึ่งโทรศัพท์มาบอกนายสมชาย นีละไพจิตร มีรายชื่ออยู่ในบัญชีผู้ก่อการร้าย นอกจากนั้น นางอังคณา นีละไพจิตร ยังให้ข้อมูลว่าหลังจากนายสมชาย นีละไพจิตร หายตัวไปเจ้าหน้าที่ระดับสูงได้มาที่บ้าน และดูเสมือนกับต้องการสอบถามแนวคิดและอุดมการณ์ของนายสมชาย นีละไพจิตร ว่าเป็นอย่างไร

๒.๒ สาเหตุการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้เชิญภรรยา นายสมชาย นีละไพจิตร บุคคลใกล้ชิด และบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร เมื่อได้รับข้อเท็จจริงต่าง ๆ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้ตั้งประเด็นสาเหตุการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร ดังนี้

๑. ปัญหาครอบครัว
๒. บุคคลที่สาม
๓. การเป็นทนายความในคดีต่าง ๆ
๔. การเป็นแกนนำเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกประกาศกฎอัยการศึก

๕. การเป็นทนายความให้ผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑. ปัญหาครอบครัว

นางอังคณา นีละไพจิตร ภรรยา นายสมชาย นีละไพจิตร ได้ชี้แจงว่าใช้ชีวิตครอบครัวกับนายสมชาย นีละไพจิตร มา ๒๔ ปี นายสมชาย นีละไพจิตร ได้ทำคดีช่วยเหลือประชาชนทางชายแดนภาคใต้เกือบ ๒๐ ปี ไม่มีความขัดแย้งกับใคร ปกติครอบครัวจะไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานของนายสมชาย นีละไพจิตร สำหรับนายสมชาย นีละไพจิตร เป็นคนรักครอบครัวมาก ขับรถส่งลูกไปกลับโรงเรียนเป็นประจำ

นายสันต์ ไชคพงษ์อุดมชัย ทนายความสำนักงานทนายความสมชาย นีละไพจิตร ซึ่งร่วมงานกับนายสมชาย นีละไพจิตร ตั้งแต่ประมาณเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ชี้แจงข้อเท็จจริงว่า ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการหายตัวของนายสมชาย นีละไพจิตร น่าจะมี ๒ กรณี คือ เรื่องทหารและตำรวจ ส่วนเรื่องครอบครัวนั้นยืนยันได้ว่าไม่มีปัญหาเพราะนายสมชาย นีละไพจิตร เป็นคนที่รักครอบครัวมาก ว่าความเสร็จจะต้องไปรับลูกที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และที่โรงเรียนราชินีเกือบทุกวันและเป็นตัวอย่างที่ดีของครอบครัวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่พลตำรวจเอก ชาญชิต เพียรเลิศ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และนายประชุม ทองมี ทนายความ ชี้แจงว่านายสมชาย นีละไพจิตร มีความผูกพันกับครอบครัวมาก รับส่งลูกเอง เป็นคนที่รักครอบครัวมาก

จากคำชี้แจงของบุคคลใกล้ชิดและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สอบสวนข้อเท็จจริงแสดงให้เห็นว่านายสมชาย นีละไพจิตร ไม่มีความขัดแย้งในครอบครัว ดังนั้นสาเหตุการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร จากปัญหาครอบครัว คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ พิจารณาเห็นว่าไม่น่าจะเป็นไปได้

๒. บุคคลที่สาม

ตามที่ พลตำรวจเอก สมบัติ อมรวิวัฒน์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ชี้แจงว่าได้รับทราบข้อมูลจากคณะอนุกรรมการติดตามการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร ซึ่งมีนายศิริชัย โชติวิวัฒน์ รองผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติเป็นประธานคณะอนุกรรมการว่าเมื่อปรากฏว่านายสมชาย นีละไพจิตรถูกลักพาตัวไป ได้ตั้งสาเหตุการหายตัวไปในประเด็นหนึ่งว่ามาจากการเป็นทนายความในคดีความมั่นคงทางภาคใต้ ประกอบกับข้อมูลที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้รับจากผู้ใกล้ชิดกับนายสมชาย นีละไพจิตร เกี่ยวกับประสบการณ์การทำงาน ปรากฏว่านายสมชายฯ ได้เข้าไปเป็นทนายความในคดีสำคัญ ๆ หลายคดี ทั้งที่เป็นคดีแพ่งทั่วไป คดีแพ่งที่ฟ้องส่วนราชการ ตลอดจนคดีอาญา โดยเฉพาะในคดีเกี่ยวกับการเป็นกบฏหรือแบ่งแยกดินแดนทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงอาจทำให้มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางกลุ่มได้รับผลกระทบจากการที่นายสมชาย นีละไพจิตร เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ทนายความ บุคคลที่สามที่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร ตามที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูล และข้อเท็จจริงต่าง ๆ มีดังนี้

๑) ขบวนการต่างประเทศ

เนื่องจากการทำงานของนายสมชาย นิละไพจิตร ปรากฏว่าในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นต้นมา ได้เข้าไปเป็นทนายความให้กับจำเลยที่เป็นชาวมุสลิมในคดีเกี่ยวกับการกบฏ แบ่งแยกดินแดน โดยลักษณะการทำงานนายสมชาย นิละไพจิตร จะรับเป็นทนายความ ให้มุสลิม เกือบทุกคดี และส่วนมากก็จะเป็นคดีเกี่ยวกับการก่อการร้าย ขบวนการแบ่งแยกดินแดน ดังนั้น อาจจะมี คำนึงเคยใกล้ชิดกับกลุ่มผู้ต้องหาดังกล่าวเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ในการต่อสู้คดี ซึ่งบางคน อาจมองว่านายสมชาย นิละไพจิตร อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือขบวนการ ก่อการร้ายต่างประเทศและล่วงรู้ความลับของขบวนการดังกล่าว ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ นายสมชาย นิละ ไพจิตร จึงอาจตกเป็นเป้าหมายของมหาอำนาจต่างประเทศนำตัวนายสมชาย นิละไพจิตรไป

๒) การเกิดความขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐกรณีเป็นทนายความในคดีความมั่นคง ทางชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ตั้งแต่คดีเผาโรงเรียน ๓๐ แห่ง คดีนายหะยีดาโอ๊ะ ทำน้ำ ซึ่งก่อนนายสมชาย นิละไพจิตร นายตัวไปก็ได้ไปหานายหะยีดาโอ๊ะ ทำน้ำ จึงมีการนำตัวไปเพื่อต้องการ ความจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือขบวนการก่อการร้าย เพราะในฐานะที่เป็น ทนายความจะต้องรู้ทุกเรื่องตั้งแต่ปี ๒๕๓๖

๓) นายสันต์ โชคพงษ์อุดมชัย ทนายความในสำนักงานของนายสมชาย นิละไพจิตร ได้ให้ข้อมูลว่านายสมชาย นิละไพจิตร เคยเล่าให้ฟังก่อนที่จะหายตัวไปว่ามีคนบอกว่าตนเอง มีรายชื่ออยู่ในกลุ่มบัญชีผู้ก่อการร้ายเป็นอันดับหนึ่งคงเนื่องจากการไปเยี่ยมนายหะยีดาโอ๊ะ ทำน้ำ และ นายสะมะแอ ทำน้ำ ซึ่งจะถูกมองว่าเป็นผู้ก่อการร้ายทั้งหมด ทั้งที่ไปเยี่ยมในฐานะที่บุคคลเหล่านั้นเป็น ลูกความ

นายสันต์ โชคพงษ์อุดมชัย ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปว่าก่อนที่นายสมชาย นิละไพจิตร จะหายตัวไปนายสมชาย นิละไพจิตร ได้รับการติดต่อจากนายทหารยศพันเอกคนหนึ่งให้ไป ดำเนินการเรื่องการประกันตัวนายหะยีดาโอ๊ะ ทำน้ำ และนายสะมะแอ ทำน้ำ ซึ่งนายสมชาย นิละไพจิตร ตกลงที่จะดำเนินการให้แต่ต้องให้ทหารระดับนายพล ๒ คน เป็นผู้ค้ำประกันดังกล่าว ซึ่งนางอังคณา นิละไพจิตร ก็ได้ชี้แจงสอดคล้องกันว่าเคยมีโทรศัพท์มาที่บ้านบอกว่าเป็นนายพล จะนัดคุยกับนายสมชาย นิละไพจิตร เรื่องการประกันตัวนายสะมะแอ ทำน้ำ โดยโทรศัพท์มาสองสามครั้ง ตนเองจึงคุยกับ นายสมชาย นิละไพจิตรว่า เราไม่ทราบว่าเป็นนายพลจากที่ไหน ชื่ออะไร ถ้าไปพบอาจจะไม่ปลอดภัย นายสมชาย นิละไพจิตร ได้เล่าให้ฟังว่าคนที่ติดต่อมาจะให้ประกันตัวนายสะมะแอ ทำน้ำ เพราะต้องการให้ นายสะมะแอ ทำน้ำ ไปเจรจากับพวกโจรให้หยุดก่อความไม่สงบ หลังจากนั้นได้ถามนายสมชาย นิละไพจิตร ว่ามีโทรศัพท์มาอีกหรือไม่ ซึ่งได้รับคำตอบว่าไม่มี

๓. การเป็นทนายความในคดีต่าง ๆ

๑) คดีเกี่ยวกับการยกยกเพชรซาอุฯ ซึ่งเป็นของกลางในคดีอาญา และคดีที่เกี่ยวข้องกันอีก ๒ คดี คือ คดีลักพาตัวนายสันติ ศรีธนะขันธ์ และคดีลักพาตัวภรรยาและบุตรของนายสันติ ศรีธนะขันธ์ (ซึ่งเป็นผู้ต้องหาในคดีเพชรซาอุฯ)

ในคดีนี้ นายประชุม ทองมี ทนายความที่ร่วมทำคดีกับนายสมชาย นิละไพจิตร ได้ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงว่า คดีที่เกี่ยวกับการยกยกเพชรซาอุฯ ที่เป็นของกลางในคดีอาญานั้น นายสมชาย นิละไพจิตร ได้เข้าเป็นทนายความของจำเลยร่วมที่ ๗ และที่ ๘ ส่วนคดีที่เกี่ยวข้องกันอีก ๒ คดีคือ คดีลักพาตัวนายสันติ ศรีธนะขันธ์ และคดีลักพาตัวภรรยาและบุตรของนายสันติ ศรีธนะขันธ์ นายสมชาย นิละไพจิตร เป็นเพียงทนายจำเลยร่วมกับทนายจำเลยอีกหลายคน คณะกรรมการวิสามัญฯ จึงมีข้อสังเกตว่า คดีดังกล่าวข้างต้นนายสมชาย นิละไพจิตร เป็นเพียงทนายจำเลยร่วมไม่ใช่ทนายหลัก

๒) คดีแพ่งที่มีจำนวนทุนทรัพย์สูง จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงทราบว่าคดีแพ่งที่นายสมชาย นิละไพจิตร เข้าไปว่าความให้ที่เป็นคดีสำคัญและน่าสนใจ คือ คดีฟ้องมรดกที่ดิน ๓๐๐ กว่าไร่ แต่ไม่น่าจะเป็นสาเหตุการหายตัวของนายสมชาย นิละไพจิตร เพราะเป็นการต่อสู้คดีฟ้องว่าคดีขาดอายุความเท่านั้น

๓) คดีฟ้องเรียกเงินที่มีผู้บริจาคว่าเพื่อสร้างมัสยิดในพื้นที่เขตหนองจอก กรุงเทพฯ ที่หายไป ๑๐ กว่าล้านบาท ซึ่งในคดีนี้ได้ไปเกี่ยวข้องกับผู้มีชื่อเสียงบางคน คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้งสามคดี จากสถานการณ์คำบอกเล่าของบุคคลที่ใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับนายสมชาย นิละไพจิตร ตลอดจนพยานบุคคลที่เชิญมาร่วมประชุม ทั้งนี้ได้นำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาวิเคราะห์แล้วไม่ปรากฏเหตุความขัดแย้งที่รุนแรง คณะกรรมการวิสามัญฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าสาเหตุเหล่านี้ไม่น่าจะเป็นไปได้

๔. การเป็นแกนนำเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกประกาศกฎอัยการศึก

ตามที่นายสมชาย นิละไพจิตร ในฐานะประธานชมรมนักกฎหมายมุสลิม เป็นแกนนำในการรวบรวมรายชื่อประชาชนเพื่อขอให้รัฐบาลยกเลิกการใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากการนำ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาเป็นมาตรการในการแก้ไขปัญหาภาคใต้นั้น มีผลทำให้ประชาชนไม่กล้าออกไปประกอบอาชีพกรีดยางในเวลากลางคืน หรือไปประกอบศาสนกิจที่มัสยิดในเวลากลางคืนอย่างปกติสุขได้ จนเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมาก จึงเห็นว่าการใช้กฎอัยการศึกมาแก้ไขปัญหาในภาคใต้มิใช่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง กลับสร้างปัญหาและความเดือดร้อนแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดีจะเห็นได้ว่าการเป็นแกนนำเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกประกาศกฎอัยการศึก นั้น ผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของนายสมชาย นีละไพจิตร คือ รัฐบาล มิใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะฉะนั้นสาเหตุนี้จึงมีน้ำหนักน้อย ไม่ใช่เป็นสาเหตุของการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร

๕. การเป็นทนายความให้ผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตามที่เกิดเหตุการณ์คนร้ายปล้นอาวุธปืนของกองพันพัฒนาที่ ๔ (ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์) โดยฆ่าทหารที่เข้าเวรรักษาการณ์ ๔ นาย และมีการลอบวางเพลิงเผาโรงเรียน ๑๘ แห่ง รวมทั้งที่พักสายตรวจตำรวจอีก ๑ แห่ง ได้รับความเสียหาย เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ (เวลาประมาณ ๐๐.๑๐ นาฬิกา) ในพื้นที่หลายอำเภอในจังหวัดนราธิวาส และต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๗ ได้เกิดเหตุลอบวางระเบิดในพื้นที่จังหวัดปัตตานี เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับบาดเจ็บ ๑ นาย และถึงแก่ความตาย ๒ นาย นั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุอุกอาจสะเทือนขวัญ และมีผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งน่าจะเกิดจากกลุ่มบุคคลร่วมมือในการกระทำความผิดหลายฝ่ายและหลายพื้นที่เชื่อมโยงกัน จึงแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนโดยมีรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ๑) เป็นประธานกรรมการ นอกจากนั้นยังได้แต่งตั้งคณะพนักงานสืบสวนสอบสวน (เพิ่มเติม) อีกหลายชุด

ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ร่วมกันจับกุมตัวนายมะกะตา ฮารง, นายสุกรี มะมิง, นายอับดุลเลาะห์ หรือเปาะเลาะ อาบูคารี, นายมะนาเซ มามะ, นายชูดีรอมัน หรือดีมัง มาและพร้อมด้วยของกลางคือ

๑. เลื่อย ๑ ปืน	๒. มีดพร้า ๑ ด้าม
๓. กางเกงกริดยาง ๑ ตัว	๔. เลื่อยตัด ๑ ตัว
๕. ธงชาติมาเลเซีย ๑ ผืน	๖. เงินสด ๒๕,๗๐๐ บาท
๗. ปลอกกระสุนปืนลูกซอง ๖๑ ปลอก	๘. หมวกไหมพรม ๒ ใบ
๙. บัญญัติ ๑๐ ประการ เกี่ยวกับการแบ่งแยกดินแดน	

โดยกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานร่วมกันเป็นกบฏ ร่วมกันสะสมกำลังคน อาวุธเพื่อเป็นกบฏ หรือกระทำความผิดใด ๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของแผนการเพื่อเป็นกบฏ เป็นสมาชิกของบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการและมีความมุ่งหมายหรือเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นอั้งยี่ สมคบกับพวกตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเป็นขงโจรเพื่อวางเพลิง ปล้นทรัพย์ เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

และได้สอบสวนนายอับดุลเลาะห์หรือเปาะเลาะ อาบูคารี นายมะนาเซ มามะ และ นายชูดีรอมัน หรือดีมัง มาและ ให้การว่า ได้รับเงินค่าจ้างเพื่อตัดต้นไม้จริงอันเป็นส่วนหนึ่งของแผนการเพื่อปล้นกองพันทหารพัฒนาที่ ๔ แต่ไม่ทราบว่าเป็นการวางแผนเพื่อปล้นและฆ่าเจ้าหน้าที่ ส่วนนายสุกรี

มะมิง ให้การรับสารภาพว่าอยู่ในขบวนการ BRN เพื่อแบ่งแยกดินแดนและสังเฝ้าโรงเรียนบ้านไร่พญาจริง ส่วนนายมะกะตา ฮารง เป็นหัวหน้าขบวนการ BRN ให้การปฏิเสธ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รวบรวมพยานหลักฐาน ขอให้ศาลจังหวัดนราธิวาสออกหมายจับ และได้ขอฝากขังต่อศาลระหว่างการสอบสวน โดยควบคุมตัวที่ ห้องควบคุมกองปราบปรามและห้องควบคุมตำรวจสันติบาลเพื่อสืบสวนขยายผล

ในคดีนี้ นายสมชาย นีละไพจิตร และชมรมนักกฎหมายมุสลิมได้เข้ามารับผิดชอบ ซึ่งมีข้อเท็จจริงจากการชี้แจงของบุคคลต่าง ๆ ที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้เชิญมาชี้แจงแสดงความเห็น ดังนี้

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ คณะทนายความจากชมรมนักกฎหมายมุสลิม เข้าพบและเยี่ยมผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ซึ่งผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน บอกว่าได้ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกกระทำทารุณต่าง ๆ ทั้งถูกซ้อม ถูกไฟฟ้าชอร์ต ถูกจับแขวนคอ เพื่อให้ยอมรับสารภาพ ซึ่งมีรายละเอียดคือ

๑. นายมะกะตา ฮารง อายุ ๔๙ ปี (ผู้ต้องหาที่ ๑) มีอาชีพ กรีดยาง ปลุกแต่งโม และซื้อขายมะพร้าว

ถูกจับเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. มีตำรวจ ๔-๕ คน ใช้รถยนต์แก๊งสี่รอนซ์ จำนวน ๑ คัน ขณะที่ถูกจับกุมมีคนเห็นคือ นายฮาแว เฮงฮะ (พี่เขย) นายลอคนิค (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) และนางแมะ (ภรรยา) ต่อจากนั้นตำรวจพาไปที่ป้าหนั้นริสอ์รต์ แล้วถอดเสื้อผ้าออก ใส่กุญแจมือโพล์หลัง มัดมือ มัดเท้า และใช้ผ้าปิดตา ตำรวจถามว่า ได้เงินมาจากใคร จากที่ไหน นายมะกะตา ฮารง ตอบว่าไม่รู้เรื่องเงิน ตำรวจก็เตะ ต่อย และใช้ไฟฟ้าชอร์ต ขณะถูกซ้อมก็ถูกปิดตาเป็นเวลา ๒ วัน (วันที่ ๒๓-๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗) จึงไม่ทราบว่ามีใครทำร้าย

ตำรวจยึดเงิน ๒๕,๗๐๐ บาท ซึ่งเป็นเงินที่ได้มาจากการขายแต่งโมและขายมะพร้าว และปลอกกระสุนปืนลูกซองที่ใช้ยิงสัตว์ เมื่อ ๕ เดือนก่อนถูกจับกุม จำนวน ๖๑ ปลอก ซึ่งทิ้งไว้หลังบ้าน สภต.ตันหยง ไม่เคยสอบสวนหรือแจ้งข้อกล่าวหาเลย และที่กรุงเทพฯ ก็ไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหา

เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ก็ถูกนำตัวมาที่กรุงเทพฯ และถูกขังที่กองปราบปราม และมาทราบข้อกล่าวหาต่าง ๆ ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร แต่ให้การปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา

๒. นายสุกรี มะมิง อายุ ๓๗ ปี (ผู้ต้องหาที่ ๒) มีอาชีพกรีดยาง ถูกจับเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลาประมาณ ๐๙.๐๐ นาฬิกา ขณะกลับจากกรีดยาง ระหว่างทางเพื่อนบอกว่าตำรวจมาหาที่บ้าน เมื่อมาถึงบ้านพบตำรวจ ๔-๕ คน (ไม่ได้แต่งเครื่องแบบ) ขึ้นคันบ้าน ตำรวจให้ไปอาบน้ำและนำตัวพร้อมกับหยิบมีดพริ้ว ๑ เล่ม หมวกไหมพรม ๑ ใบ ไปที่ สภต.ตันหยงและตำรวจที่จับกุมแจ้งข้อหาว่าพันพ้อค้ำผ้า นายสุกรี มะมิง ปฏิเสธว่าไม่รู้เรื่อง ตำรวจได้เปิดกระเป๋าหนังหยิบผ้าขนหนู ๓-๔ ผืน มัดมือ มัดเท้า ผูกตา ให้นั่งกับพื้นแล้วถอดรองเท้าผ้าใบที่ใส่อยู่ออก นำสายไฟมาผูกหัวแม่เท้าปล่อยกระแสไฟ ทรมานอยู่ประมาณชั่วโมงเศษ แต่นายสุกรี มะมิง ยังปฏิเสธ

ตำรวจนำนายสุกรี มะมิง ไปให้นายชูติโรมัน มาและ (ผู้ต้องหาที่ ๕) และนายมะนาเซ มามะ (ผู้ต้องหาที่ ๔) ดูตัว แล้วถามทั้งสองคนว่านายสุกรี มะมิง เป็นคนพันพ้อค้าผ้าไซหรือไม ทั้งสองคนบอก ไม่ใช่ ตำรวจจึงเอาหมวกไหมพรมคลุมศีรษะแล้วนำไปสถานที่อีกแห่งหนึ่ง พบนายอับดุลเลาะห์หรือเปาะเลาะ อาบูคารี (ผู้ต้องหาที่ ๓)

วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกาเศษ ตำรวจนำตัวนายอับดุลเลาะห์ หรือเปาะเลาะ อาบูคารี และนายสุกรี มะมิง ไปสอบสวน นายอับดุลเลาะห์ อาบูคารี ถูกข้อมและตำรวจบังคับ ให้ถามนายสุกรี มะมิงว่าเอาเงิน ๗,๐๐๐ บาทมาจากไหน นายสุกรี มะมิง ตอบว่าไม่รู้เรื่องเงิน ๗,๐๐๐ บาท ตำรวจจึงตบหู ตะหลังแล้วให้นายอับดุลเลาะห์ อาบูคารี เอานิวเท้าใส่ปากนายสุกรี มะมิง จากนั้นนำไปอยู่ในห้องมืด นายสุกรี มะมิง โกรธนายอับดุลเลาะห์ อาบูคารี และถูกข้อมมานาน เพื่อความอยู่รอด จึงบอก ตำรวจว่าได้รับเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท ค่าตัดต้นไม้จากนายมะกะตา ฮารง ที่บอกอย่างนั้นเพราะเห็นว่า นายมะกะตา ฮารงเป็นญาติของนายอับดุลเลาะห์ อาบูคารี ซึ่งชดทอดไปเช่นนั้น

วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลากลางวันนายสุกรี มะมิง ถูกข้อมให้รับสารภาพว่าได้ ร่วมกับนายอับดุลเลาะห์ อาบูคารี เผาโรงเรียนไร่พญา ได้รับค่าจ้าง ๑๐,๐๐๐ บาท ข้อหาอื่นปฏิเสธ

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลาประมาณ ๒๓.๐๐ นาฬิกา ถูกข้อมและบังคับให้รับ สารภาพว่าโค่นต้นไม้ วางเรือใบ ซึ่งนายสุกรี มะมิงรับสารภาพตามที่ตำรวจสั่ง

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ถูกนำตัวเข้ามากรุงเทพฯ และถูกควบคุมตัวที่กองปราบปราม

๓. นายอับดุลเลาะห์ หรือเปาะเลาะ อาบูคารี อายุ ๒๐ ปี (ผู้ต้องหาที่ ๓) อาชีพกรีดยาง ถูกจับเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลา ๑๗.๐๐ น. ขณะกำลังกรีดยาง มีตำรวจจาก สภต.ตันหยง และหน่วยอื่น รวมประมาณ ๒๐ นาย ได้มาถามภรรยาของนายอับดุลเลาะห์ หรือเปาะเลาะ อาบูคารี ว่าอยู่ไหน ภรรยาตอบว่าไปรับจ้างกรีดยางอยู่ห่างบ้านประมาณ ๒๐๐ เมตร จากนั้นตำรวจ ๒-๓ นายไปที่สวนยางแล้วนำตัวกลับมาที่บ้านและค้นบ้าน ไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย ตำรวจจึงขับรถจักรยานยนต์ของผู้ต้องหาแล้วนำตัวผู้ต้องหาขึ้นรถไปโดยบอกว่าไปคุยกันที่ สภต.ตันหยง ระหว่างทางได้เปลี่ยนรถให้ไปนั่งรถเก๋งสีขาวป้ายแดง ทะเบียน กทม. (จำหมายเลขไม่ได้) เมื่อไปถึง สภต.ตันหยง ได้พบนายมะรอซี ถูกผูกติดอยู่กับเก้าอี้และยังเห็น นายมะลิกีและนายมะนาเซ มามะถูกใส่กุญแจมือไพล์หลัง สวมหมวกไหมพรม กำลังถูกข้อมอยู่ในห้องกระจก ต่อมาเมื่อเวลา ๑๖.๐๐ น. ได้พบกับนายมะนาเซ มามะ และนายชูติโรมัน มาและ กำลังทะเลาะกัน โดย นายชูติโรมัน มาและ บอกว่านายมะนาเซ มามะ เป็นคนก่อเรื่อง จากนั้นตำรวจก็นำทั้งสองคนออกไปจากห้องควบคุม ไม่ทราบว่าเขาไปที่ใด

เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลา ๐๙.๐๐ น. ตำรวจถามผู้ต้องหาว่าเคยจ้างให้ใครไปทำอะไรหรือไม่ เอาเงินให้นายสุกรี มะมิง ไปจ้างนายชูติโรมัน มาและ ให้ไปทำอะไรหรือไม่ ผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ตำรวจก็ข้อมด้วยการตะ, ต่อยและทารุณกรรมต่าง ๆ จากนั้นได้นำตัวผู้ต้องหาออกไปจากห้อง

สอบสวน ต่อมาเมื่อเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. ตำรวจทั้งในและนอกเครื่องแบบประมาณ ๒๐ คน ได้ถามว่าเอาเงินค่าจ้างมาจากไหน ผู้ต้องหาตอบว่าไม่รู้เรื่อง ตำรวจ ๒ คน จึงได้ทุบ ตี เตะ ถีบและทำร้ายอยู่ประมาณ ๒ ชั่วโมง ผู้ต้องหาคิดว่าเพื่อความอยู่รอดและเห็นนายชูตรีโรมัน มาและ ทะเลาะกับนายมะนาเซ มามะ แต่ตำรวจก็ยังข่มต่อไปและยังได้นำตัวนายสุกรี มะมิง มาให้ผู้ต้องหาตัวแล้วถามว่า รับเงินค่าตัดต้นไม้มาจากนายสุกรี มะมิงด้วยจริงหรือไม่ แต่นายสุกรี มะมิง ไม่ยอมรับตำรวจจึงรุมกระที่บนายสุกรี มะมิงและบังคับให้นายอับดุลเลาะห์ อาบูคาริ ปัสสาวะรดหน้า ให้เอาหัวแม่เท้านายอับดุลเลาะห์ อาบูคาริ ใส่ปากของนายสุกรี มะมิง ตำรวจใช้เวลาข่มอยู่นานประมาณ ๑ ชั่วโมง

เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพว่าตัดต้นไม้และร่วมกับนายมะนาเซ มามะ ใช้มีดฟันนายสวัสดิ์ กันจ๋องหรือเปาะอะ บริเวณสะพานน้ำแบ่ง ตำบลโพธิ์วัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ข้อหาอื่นให้การปฏิเสธ

เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ตำรวจพาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและได้ชี้ต่อไม้ตามที่ตำรวจบอกให้ชี้

เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ได้ถูกนำตัวเข้ามาที่กรุงเทพฯ และถูกควบคุมตัวไว้ที่โรงเรียนตำรวจนครบาล

สำหรับนายอับดุลเลาะห์ อาบูคาริ ได้ให้การขัดท้อตอบว่าได้รับเงินค่าจ้างตัดต้นไม้จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท มาจากนายสุกรี มะมิง (ผู้ต้องหาที่ ๒) ตำรวจจึงได้นำตัวมาทำการสอบสวนต่อไป

๔. นายมะนาเซ มามะ อายุ ๒๕ ปี (ผู้ต้องหาที่ ๔) อาชีพเลี้ยงวัว ถูกจับเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลาประมาณ ๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ นาฬิกา ขณะดื่มสุรากับเพื่อน ๗-๘ คน ที่ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ ต่อมา มีทหาร ๓ คน ถือบีนเอ็ม ๑๖ มา ๒ กระบอก ได้ค้นตัวผู้ต้องหาแต่ไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย จากนั้นทหาร ๓ คนดังกล่าวได้นำตัวผู้ต้องหาไปไว้ที่ป้อมร้าง อีก ๒๐ นาทีต่อมามีตำรวจนอกเครื่องแบบ ๓ คนมารับตัวและให้นอนที่เบาะหลังคนขับ เมื่อขยับตัวก็ถูกกดหัวลงกับเบาะ ๘ ครั้งจนเลือดออกที่จมูก ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๒ ชั่วโมงจึงไปถึงสถานที่แห่งหนึ่ง (ไม่ทราบว่าเป็นที่ใด) ได้พบกับตำรวจ ๗-๘ คน (จำหน้าได้แต่ไม่ทราบชื่อและยศ) โดยตำรวจดังกล่าวถามว่าเผาโรงเรียนหรือเปล่า ผู้ต้องหาปฏิเสธ ตำรวจจึงได้เตะ ต่อย ตบและใช้ไม้ตีต้นคอ ขณะถูกข่มก็เห็นนายมะลิกก็ถูกข่มเช่นกัน และในคืนนั้นเอง ตำรวจก็ได้ใช้ไฟฟ้าช็อตตามร่างกายและหัวไหล่ซ้าย จากนั้นก็ได้ใช้ไม้ตีศีรษะจนแตก ผู้ต้องหาถูกแขวนคอและถูกทารุณให้รับสารภาพอยู่ ๒ วัน ๒ คืน ติดต่อกันว่า เผาโรงเรียน

เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ได้เปลี่ยนจากแขวนคอให้มานั่งที่พื้นแล้วตำรวจก็ใช้ไฟฟ้าช็อต เตะสี่ข้าง จนอุจจาระและปัสสาวะราดอยู่บนพื้นในห้องสอบสวนดังกล่าว

เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ก็ถูกข่มเหมือนกับวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เช่นกัน และเมื่อเวลา ๐๙.๐๐ น. ตำรวจ ๓ คน นำตัวนายอับดุลเลาะห์ อาบูคาริ และชวงปายนำตัวนายชูตรีโรมัน มาและ มาจากนั้นตำรวจให้ผู้ต้องหารับสารภาพว่าตัดต้นไม้ ๕ ต้น เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพแล้ว

ตำรวจได้ถามว่าผู้ต้องหาได้รับเงินค่าตัดต้นไม้จากนายชูตรีโรมัน และนายอับดุลเลาะห์ อาบูคารี รับเงินมาจากใคร ผู้ต้องหาตอบว่าไม่ทราบ

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น. ตำรวจได้ให้ผู้ต้องหา รับสารภาพว่าได้รวมกับนายติ่มงและนายมายอมิน ร่วมกันตัดต้นไม้ ๕ ต้น โดยใช้เลื่อยและมีดพร้าแต่ผู้ต้องหา ให้การว่าไม่ทราบว่าใครเป็นคนตัดต้นไม้ และให้รับสารภาพต่อไปว่า เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลา ๐๗.๐๐ น. ผู้ต้องหากับพวกได้ใช้มีดฟันนายสวัสดิ์ กันจ้องหรือเปาะฮะ บริเวณสะพานน้ำแบ่ง ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ส่วนข้อหาอื่นผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ (ปล้นปืน)

เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ก็ถูกนำตัวเข้ามาที่กรุงเทพฯ และควบคุมตัวไว้ที่กองปราบปราม

ทั้งนี้ ในการสอบสวนตำรวจได้สอบถามว่า รู้จักใครอีกบ้างนายมะนาเซ มามะ ให้การว่ามีเพื่อนสนิทอยู่ ๒ คน คือ นายชูตรีโรมัน มาและ (ผู้ต้องหาที่ ๕) และนายอับดุลเลาะห์ หรือเปาะเลาะ อาบูคารี (ผู้ต้องหาที่ ๓) โดยนายมะนาเซ มามะ และนายชูตรีโรมัน มาและ ได้บอกว่าได้รับเงินค่าตัดต้นไม้จากนายอับดุลเลาะห์ อาบูคารี

๕. นายชูตรีโรมัน มาและ อายุ ๒๓ ปี (ผู้ต้องหาที่ ๕) อาชีพกรีดยาง ถูกจับเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เวลา ๑๗.๓๐ น. กำลังขนแดงโมอยู่กับบิดาได้มีตำรวจ ๒ คนมาบอกให้ไปบ้านกำนัน สะตอปาเจ๊ะ อามะ เมื่อไปถึงกำนันถามว่า มึงไปทำอะไรบ้าง ผู้ต้องหาตอบว่า ไม่ได้ไปทำอะไร สักครู่ตำรวจพาผู้ต้องหาไป สภต.ตันหยง เมื่อไปถึง สภต.ตันหยง ตำรวจถามว่ามึงตัดต้นไม้ไหม ผู้ต้องหาปฏิเสธ ตำรวจจึงได้นำถุงพลาสติกคลุมศีรษะและเมื่อหายใจไม่ออกก็เอาถุงพลาสติกออกทำเช่นนี้หลายครั้ง โดยยังได้ตะขอยจนยอมรับสารภาพว่าตัดต้นไม้ พร้อมกับขีดทอดว่าได้รับค่าจ้างมาจากนายอับดุลเลาะห์ อาบูคารี จำนวน ๒,๕๐๐ บาท (แต่ยังไม่ได้รับค่าจ้างเลย)

เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ รับสารภาพว่าใช้มีดพร้าฟันชาวบ้านและประชาชนที่บ้านโคกศิลา บ้านโคกกระตูกหมู หมู่ที่ ๗ ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ข้อหาอื่นปฏิเสธ ในระหว่างวันที่ ๒๐-๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ก็ถูกข้อมโดยการตะขอย ฯลฯ

เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ก็ถูกนำตัวมากรุงเทพฯ และควบคุมตัวอยู่ที่กองปราบปราม

ในการสอบสวนผู้ต้องหา ๔ คน (ยกเว้นนายมะกะตา ฮารง) ที่จังหวัดนราธิวาส มีทนายความเข้าร่วมฟังการสอบสวน ซึ่งจากภายนอกมองไม่เห็นบาดแผลที่ตัวผู้ต้องหาและผู้ต้องหาไม่ได้แจ้งว่าถูกทำร้ายร่างกายให้ยอมรับสารภาพ

จากการที่คณะทนายความจากชมรมนักกฎหมายมุสลิมไปเยี่ยมผู้ต้องหา ๕ คน เมื่อให้ถอดเสื้อผ้าจะพบร่องรอยบาดแผล แต่ไม่สามารถถ่ายรูปได้เพราะไม่ได้รับอนุญาต อย่างไรก็ตามถ้าผู้ต้องหา ๕ คน ใส่เสื้อผ้างก็จะมองไม่เห็นบาดแผล

วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๗ ทนายความยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งให้ส่ง นายมะนาเซ มามะ (ผู้ต้องหาที่ ๔) ตรวจร่างกาย เพราะยังมีร่องรอยบาดแผลที่หลังชัดเจนกว่าบุคคลอื่น ถ้าถอดเสื้อก็ให้เห็น แต่ศาลไม่อนุญาตให้ส่งตรวจร่างกาย เนื่องจากทางทนายความไม่ได้ขอไตสวนพยานเรื่องบาดแผล ศาลขอให้ทนายความถอนคำร้องและไปดำเนินการทางเรือนจำ เอง

ในการนี้ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประคินฐ์ เจริญไทยทวี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ชี้แจงว่า ได้ไปตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน พบร่องรอยบาดแผลการถูกทำร้ายร่างกายจริง นอกจากนี้ ผู้ต้องหายังได้ชี้ตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำร้ายร่างกาย จำนวน ๓ คน จากภาพการทำแผนประกอบคำสารภาพของผู้ต้องหาในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ลงในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ฉบับวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ซึ่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีหนังสือขอทราบชื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้ง ๓ คน ดังกล่าวไปยังส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้รับแจ้งกลับมา

ทั้งนี้ จากการตรวจสอบบาดแผลของผู้ต้องหา ๕ คน ที่อ้างว่าถูกตำรวจชุดจับกุมทำร้ายร่างกายให้ยอมรับสารภาพ มีร่องรอยบาดแผลที่เห็นได้ชัด คือ นายมะกะตา ฮารง เป็นรอยแผลตกระกิดที่ศีรษะ ข้อมือ ลูกอذنทะ และมีรอยนูนที่กระดูกซี่โครงเนื่องจากการถูกเตะ

พลตำรวจตรี เรวัต ดันนานนท์ ผู้บังคับการตำรวจนครบาล ๔ ได้ชี้แจงว่า ในฐานะที่ร่วมเป็นพนักงานสอบสวนได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการสอบสวนกรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร ให้รับผิดชอบในการสอบสวนผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับร้องเรียนว่า ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมทำร้ายร่างกายให้ยอมรับสารภาพ ซึ่งในเรื่องนี้นายสมชาย นิละไพจิตร ได้เข้าไปเป็นทนายความให้กับ ๕ ผู้ต้องหาดังกล่าว และยังได้ทำหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้เข้าไปดำเนินการสอบสวน ๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๗ ซึ่งในการสอบสวนมีนายมะโน ทองปาน และนายกิจจา อาลีฮิสเฮาะ (ทนายความ) ร่วมอยู่ด้วย และผลการสอบสวนผู้ต้องหา ๕ คน ได้ให้การยืนยันตามที่ได้มีหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมทุกประการ

ครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๗ โดยมีผลสืบเนื่องมาจากที่ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลได้มาชี้แจงข้อมูล ข้อเท็จจริงกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ และทางคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ ได้มอบภาพถ่ายการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ภาพจากหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ฉบับวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗) จึงได้สั่งการให้ไปสอบสวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาพถ่ายดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง

การดำเนินการสอบสวนผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ที่ร้องเรียนขอความเป็นธรรมกรณีถูกตำรวจชุดจับกุมทำร้ายร่างกายเป็นการสอบสวนเพื่อเป็นพยานหลักฐานในคดีที่นายสมชาย นิละไพจิตร หายตัวไป ส่วนคดีที่ผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ร้องเรียนว่าถูกทำร้ายร่างกายเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่เกิดเหตุ คือ พนักงานสอบสวนจังหวัดนราธิวาส

ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๗ ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยร้อยตำรวจเอก ประญาวัตร ดำรงสังจิตริ พนักงานสอบสวน (สบ ๑) แผนก ๔ กองกำกับการ ๒ กองปราบปราม เป็นผู้ร้องขอฝากขังผู้ต้องหา ครั้งที่ ๒ ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนได้เร่งรัดสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ มาโดยตลอด หากแต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น โดยจะต้องทำการสอบสวนปากคำพยานเพิ่มเติมอีกจำนวน ๑๕ ปาก รอผลการตรวจพิสูจน์ของกลางจากวิทยาการจังหวัดนราธิวาส รอผลการตรวจลายพิมพ์นิ้วมือผู้ต้องหา รวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบสำนวนการสอบสวน จึงขออนุญาตให้ฝากขังผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวนต่อไปอีก มีกำหนด ๑๒ วัน นับแต่วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๔๗ และขอรับตัวผู้ต้องหาที่ ๑-๕ ไปควบคุมที่ห้องควบคุมกองปราบปราม ห้องควบคุมตำรวจสันติบาล เพื่อสืบสวนขยายผลในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี

ผู้ต้องหาทั้ง ๕ คนได้ขอคัดค้านการขอรับตัวกลับไปควบคุมที่ห้องควบคุมกองปราบปราม และห้องควบคุมตำรวจสันติบาล ศาลได้เรียกสำนวนสอบสวนมาตรวจสอบแล้ว เห็นว่าพยานบุคคลได้มีการสอบปากคำไว้ก่อนการจับกุมผู้ต้องหาและไม่ปรากฏว่าในระหว่างที่พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหากลับไปควบคุมตั้งแต่การฝากขังครั้งที่ ๑ นั้นได้กระทำการในอันที่จะแสดงให้เห็นว่าได้รับประโยชน์จากการนำตัวผู้ต้องหาทั้ง ๕ กลับไป และการสอบปากคำผู้ต้องหาทั้ง ๕ เพิ่มเติมสามารถกระทำได้โดยง่ายในขณะที่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำ ดังนั้นศาลจึงไม่อนุญาตให้นำตัวผู้ต้องหาทั้ง ๕ กลับไป

ต่อมา นายสมชาย นิละไพจิตร และคณะ ได้ทำหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมให้ผู้ต้องหา ๕ คน ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๗ โดยร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อหน่วยงานต่าง ๆ เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อัยการสูงสุด ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประธานคณะกรรมการสิทธิการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน และประธานคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการวางระเบิด สภาผู้แทนราษฎร

จากข้อเท็จจริงที่ได้รับจากผู้ชี้แจงจะเห็นได้ว่าการทำหน้าที่นายความให้ผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการทำหน้าที่สื่อร้องเรียนต่อหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ถ้าพิสูจน์ได้ว่าเรื่องร้องเรียนเป็นความจริงก็จะกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและอิสรภาพของผู้เกี่ยวข้อง เพราะเป็นความผิดอาญามีโทษถึงจำคุก ซึ่งสอดคล้องกับคำชี้แจงของพลตำรวจเอก สมบัติ อมรวิวัฒน์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ให้ข้อมูลว่าสาเหตุหนึ่งของการหายตัวของนายสมชาย นิละไพจิตรคือการขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีที่เข้าไปเป็นทนายความให้กับผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีเกี่ยวกับความไม่สงบในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้และได้มีการร้องเรียนขอความเป็นธรรมว่าผู้ต้องหา ๕ คน ถูกตำรวจชุดจับกุมทำร้ายร่างกาย ให้อยอมรับสารภาพ และคำชี้แจงของพลตำรวจโท ธาณี สมบูรณ์ทรัพย์ ที่ชี้แจงว่า จากการรวบรวม พยานหลักฐานเบื้องต้นได้นำไปสู่การอนุมัติจับกุมเจ้าหน้าที่ตำรวจ ๔ นาย และขณะนี้กำลังรวบรวม พยานหลักฐานต่อไป โดยได้สอบพยานไปแล้ว ๓๐ กว่าปาก ทั้งนี้ จากการสืบสวนสอบสวนพบว่าสาเหตุการ หมายตัวไปน่าจะมาจากการที่นายสมชายฯ เข้าไปดำเนินการช่วยเหลือและเป็นทนายความให้กับผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้ร้องเรียนกล่าวโทษว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมทำร้าย ร่างกายให้อยอมรับสารภาพ ซึ่งในส่วนของผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ที่อ้างว่าถูกตำรวจชุดจับกุมทำร้ายร่างกาย ดังกล่าวได้ให้พนักงานสอบสวนเข้าไปสอบปากคำทั้งหมดไว้แล้วเพื่อขยายข้อเท็จจริงว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำ ร้ายร่างกายผู้ต้องหา ๕ คน เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ตกเป็นผู้ต้องหากรณี นายสมชาย นิละไพจิตรอย่างไรและได้รายงานข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากการสอบสวนต่อสำนักงานตำรวจ แห่งชาติแล้ว

๒.๓ บทสรุป

จากการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการประมวลข้อมูลข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องที่บุคคลต่าง ๆ ได้ชี้แจงนั้นปรากฏว่า

๑. ไม่ใช่ปัญหาครอบครัว
๒. ไม่ใช่ปัญหาบุคคลที่สาม
๓. ไม่ใช่เพราะการเป็นทนายความในคดีต่าง ๆ
๔. การเป็นแกนนำเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกประกาศกฎอัยการศึกมีเหตุผลแต่นำหนักน้อย
๕. การเป็นทนายความให้ผู้ต้องหา ๕ คนในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ก็ไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าเป็นสาเหตุการหมายตัวของนายสมชาย นิละไพจิตร หรือไม่

สำหรับสาเหตุที่แท้จริงดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ไม่สามารถชี้ชัดว่าได้หมายตัวไป เนื่องจากสาเหตุใด ทั้งนี้ เพราะมีข้อจำกัดคือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและไม่สามารถหาข้อมูลได้มากกว่านี้แล้ว เนื่องจากฝ่ายรัฐโดยเฉพาะฝ่ายความมั่นคงพยายามปกปิดข้อมูล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้เชิญบุคคลผู้เกี่ยวข้องระดับสูงที่เป็นผู้ให้นโยบายและทราบข้อมูลที่ได้จากการ สืบสวนสอบสวนเข้าร่วมประชุม แต่บุคคลเหล่านี้ไม่มาให้ข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่ไม่วางใจครบถ้วน เหตุเหล่านี้ ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน มีข้อขัดข้องในการหาข้อมูลข้อเท็จจริงเพราะไม่มีอำนาจเรียกข้อมูลทั้งหมดมา ประกอบการพิจารณา

ในการนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน มีข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อมูลข้อเท็จจริงที่ได้ดังนี้

๑. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับตำรวจ ๕ คนที่ถูกจับกุมในคดี นายสมชาย นิละไพจิตร หมายตัวไปว่าเกี่ยวข้องกับนายสมชาย นิละไพจิตร อย่างไร เคยมีการขัดผลประโยชน์

กันหรือไม่ ถ้าไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกัน เหตุใดจึงกระทำต่อนายสมชาย นีละไพจิตรเช่นนั้น ดังนั้นถ้าคณะกรรมการการ
วิสามัญฯ มีข้อมูลมากกว่านี้ ก็จะสามารถดูความเชื่อมโยงระหว่างตำรวจ ๕ คน ที่ถูกจับกุมกับนายสมชาย
นีละไพจิตร ได้

๒. ผู้ชี้แจงไม่ให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการการวิสามัญฯ ว่าตำรวจ ๕ คน ที่ถูกจับกุมได้ลักพาตัว
นายสมชาย นีละไพจิตร ไปอย่างไร ไปที่ไหน และมีใครบงการให้นำตัวนายสมชาย นีละไพจิตร ไปเพื่อต้องการ
ข้อมูลอะไรหรือไม่ รวมทั้งได้กระทำการต่อนายสมชาย นีละไพจิตร อย่างไรบ้าง

บทที่ ๓

การดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

กระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกในการบังคับใช้กฎหมายและการสร้างหลักนิติธรรม โดยที่ประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยจึงต้องยึดหลักนิติธรรมคือหลักกฎหมายในการบริหารบ้านเมือง ซึ่งกฎหมายนั้นต้องเป็นธรรม มีการบังคับใช้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าหลักนิติธรรมเป็นพื้นฐานของ “ธรรมาภิบาล” หรือ “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี”

กระบวนการยุติธรรมต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติหรือละเมิดสิทธิของบุคคล เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธาและปฏิบัติตามกฎหมาย อันจะนำไปสู่ความสงบสุขและความเรียบร้อยของสังคม ซึ่งจะเป็นอย่างนั้นได้ทุกองค์กรหรือหน่วยงานที่ประกอบเป็นกระบวนการยุติธรรมต้องทำงานให้สอดคล้องเชื่อมโยงและประสานกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เป็น “กระบวนการ” ที่สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันระบบงานยุติธรรมต้องพิจารณาควบคู่ไปกับเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง และจำเลย ดังนั้น ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติเกี่ยวกับการวางหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยกำหนดว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง (มาตรา ๔) การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๖) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองจึงกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ (มาตรา ๒๙ วรรคแรก) นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดสิทธิพื้นฐานของบุคคลไว้ว่า บุคคลทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน เสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ฯลฯ จะกระทำมิได้ (มาตรา ๓๐) บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ โดยระบว่าการลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือเป็นการลงโทษด้วยวิธีการทารุณโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๓๑ วรรคแรกและวรรคสอง)

ในคดีอาญา รัฐธรรมนูญบัญญัติให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด (มาตรา ๓๓) การจับ คุมขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย (มาตรา ๓๑ วรรคสาม) และบุคคลจะไม่ต้องรับโทษ อาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ โดยโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำผิดไม่ได้ (มาตรา ๓๒)

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยมีสาระสำคัญ คือ

ในคดีอาญาการจับกุมและคุมขังบุคคลใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีหมายศาล หรือผู้นั้น ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับ ต้องได้รับแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับโดยไม่ชักช้าและต้องมีโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ ไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับต้องถูกนำตัวไปศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัว ไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลจะได้พิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ (มาตรา ๒๓๗) นอกจากนี้ การค้นในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุให้ ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายศาล (มาตรา ๒๓๘)

ในการขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว อีกทั้ง ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวน หรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม ในกรณี ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ (มาตรา ๒๓๙ มาตรา ๒๔๑ และมาตรา ๒๔๒)

บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสมและ ค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ (มาตรา ๒๔๔)

บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ นอกจากนี้ บุคคลผู้ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ (มาตรา ๒๔๕)

นอกจากนั้น ยังมีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมไว้ในกฎหมายอีก หลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ ประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

การให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความเป็นธรรมในทางกฎหมายแก่ประชาชนและการให้ ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม โดยบุคลากรและองค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่บริหารงาน

ยุติธรรม ไม่ว่าจะ เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ทนายความและศาล นับเป็น สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการอำนวยความยุติธรรมให้ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้กระบวนการยุติธรรม เป็นไปอย่างมีคุณภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้และประสบผลสำเร็จ

สำหรับคดีนายสมชาย นิละไพจิตร คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้พิจารณาข้อเท็จจริง เกี่ยวกับบุคลากรหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

๑. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นลำดับแรก โดยการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อสืบหาตัวผู้กระทำความผิด เมื่อพบตัวผู้กระทำความผิดก็ต้องจับกุม และควบคุมตัว ต่อจากนั้นก็รวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของการกระทำความผิดจากพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาว่าผู้นั้นกระทำความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ ถ้าเห็นว่าควรนำเรื่องฟ้องศาล จะต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการเพื่อพิจารณาสั่งคดีต่อไป ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องกระทำหน้าที่อย่างเป็นธรรมและเคร่งครัดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานต้องทำอย่าง ถูกต้องเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มิให้มีการจับกุมสอบสวนบุคคลโดยกล่าวหาว่ากระทำความผิด ทั้งที่ยังไม่มีหลักฐานเพียงพอและน่าเชื่อว่าจะกระทำความผิด เพราะจะเป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล

การสอบสวนจะดำเนินการเมื่อเกิดความผิดอาญา เจ้าหน้าที่ตำรวจจะรวบรวม พยานหลักฐานต่าง ๆ ถามและบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา ควบคุมผู้ต้องหาและนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้อง ขอให้ศาลออกหมายซังระหว่างการสอบสวน การสอบสวนจึงต้องกระทำอย่างถูกต้องเพื่อป้องกันการจับกุม บุคคลโดยผิดพลาดหรือจับผิดตัว

การพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการวิสามัญฯ มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนี้

๑. ตามที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อเนื่องกันมาโดยตลอด จนถึงเหตุการณ์ปล้นปืนและเผาโรงเรียนในจังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ ทำให้ภาครัฐมี นโยบายในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการใช้ความเด็ดขาดและการใช้อำนาจ ความรุนแรง รวมทั้งมุ่งปราบปราม ซึ่งเห็นได้จากการประกาศใช้กฎอัยการศึก ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารัฐบาล มีนโยบายให้ความสำคัญกับความมั่นคงของรัฐมากกว่ากระบวนการยุติธรรม กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ และกระบวนการทางศาลตามปกติ รวมทั้งการปฏิบัติที่ถูกต้องที่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องทำงานภายใต้ความกดดันของนโยบายรัฐบาล โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้น้อย คงไม่กล้ากระทำการรุนแรงหากไม่มีผู้ที่อยู่เบื้องหลังหรือผู้สั่งการ หรือผู้ที่ให้ นโยบายในการปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ตำรวจเหล่านั้นจึงอาจกระทำการรุนแรงหรือลุแก่อำนาจไม่ว่าการทำร้าย หรือทำทารุณให้มีการรับสารภาพว่ากระทำความผิดหรือการทำให้หายตัวไป

ดังนั้น หากนโยบายจากส่วนกลางให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปอย่างยุติธรรมและถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมาย บุคคลที่ คณะกรรมการวิสามัญฯ เชิญมาชี้แจงแสดงความเห็นคงให้ความร่วมมือเพราะไม่มีกระบวนการหรือข้อมูล อะไรที่จะต้องปกปิดหรือชี้แจงต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ ไม่ได้

๒. ในการฝากขังผู้ต้องหา ๕ คน พนักงานสอบสวนได้ฝากขังโดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ โดย ในการฝากขัง ครั้งที่ ๑ อ้างว่าจะต้องสอบสวนพยานอีก ๒๐ ปาก รอผลการตรวจพิสูจน์ของกลางจากวิทยาการ จังหวัดนราธิวาส รอผลการตรวจพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหา ต่อมาขอฝากขังครั้งที่ ๒ โดยอ้างว่าต้องทำการ สอบสวนปากคำพยานเพิ่มเติมอีกจำนวน ๑๕ ปาก และขอควบคุมตัวผู้ต้องหาทั้ง ๕ คนที่ห้องควบคุมกอง ปราบปราม ห้องควบคุมตำรวจสันติบาล เพื่อสืบสวนขยายผลในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี แต่เมื่อทนายจำเลยร้องคัดค้านการขอรับตัวไปควบคุม ศาลได้เรียกสำนวนสอบสวนมาตรวจสอบพบว่า พนักงานสอบสวนไม่ได้กระทำการใดที่แสดงให้เห็นว่าได้รับประโยชน์ในการนำตัวผู้ต้องหาทั้ง ๕ คนกลับไป จึงไม่อนุญาต ดังนั้น พนักงานสอบสวนควรคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาด้วย เพราะในช่วงฝากขัง ผู้ต้องหาครั้งละ ๑๒ วัน ก็มีได้ดำเนินการสอบสวนพยานเพิ่มเติมแต่อย่างใด

๓. จากปัญหาการหายตัวไปของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และการใช้วิธีการที่ ไม่ถูกต้องในการจับกุมตัวประชาชนมาสอบสวน โดยใช้วิธีสอบสวนที่รุนแรง เมื่อนายสมชาย นิละไพจิตร เข้าไป ตรวจสอบสวนในจุดนี้จึงอาจเป็นชนวนที่นำไปสู่การหายตัวของนายสมชาย นิละไพจิตร ดังนั้นพนักงานสอบสวน จึงควรดำเนินการตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด

๔. ในคดีผู้ต้องหา ๕ คน จากข้อเท็จจริงพบว่าการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้ เริ่มต้นจากพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ แต่ใช้วิธีการจับกุมคนหนึ่งเพื่อให้ขัดทอด และไปจับบุคคลที่โดนขัดทอด ต่อ ๆ กันมาเป็นคดีต่าง ๆ

๕. ควรมีการพิจารณาการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกรณีจับกุมตัวผู้ต้องหา ๕ คน มาคนละวัน แต่มาลงบันทึกจับกุมภายหลังเป็นวันเดียวกันจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

๖. ในการทำคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถ้ามีข้อกล่าวหาหลายข้อจะมีการแยกข้อหาทำคดี เป็นหลายคดี เมื่อศาลยกฟ้องคดีหนึ่งก็อาจยึดตัวไปดำเนินคดีอีกคดีต่อ ๆ ไป และมีการฝากขังต่อเนื่องไปจน เกินกว่าที่กำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

๗. เจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการที่ผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความ ไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ร้องเรียนขอความเป็นธรรมว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมทำร้ายร่างกายและ บังคับให้รับสารภาพตามข้อกล่าวหา ถ้ามีการดำเนินการอาจจะขยายผลไปสู่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังได้

๘. ตำรวจได้รับทราบข้อมูลว่านายสมชาย นิละไพจิตร ถูกกลุ่มบุคคลใช้กำลัง ประทุษร้ายพาตัวขึ้นรถไปตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๗ เพราะมีการแจ้งเหตุไปที่ ๑๙๑ แต่เหตุใดข้อมูลส่วนนี้

จึงยังไม่ไปถึงผู้บริหารระดับสูงไม่ว่านายกรัฐมนตรีหรือบุคคลอื่น ๆ เพราะนายกรัฐมนตรียังให้สัมภาษณ์ว่า นายสมชาย นิละไพจิตร หายตัวไปอาจจะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือครอบครัว ดังนั้น ทำให้เห็นว่าการทำงาน ในจุดนี้ของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรหรือเป็นเพราะตั้งใจปกปิดข้อมูลส่วนนี้หรือไม่

๙. เนื่องจากตำรวจ ๕ คนที่กระทำความผิดเป็นผู้รู้กฎหมายและกระบวนการในการ กระทำความผิดอย่างดี จึงอาจมีข้อเท็จจริงที่ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าเชื่อมโยงกับนายสมชาย นิละไพจิตร อย่างไร แต่ปรากฏว่ามีการรับสรุปสำนวนโดยไม่ได้มุ่งขยายผลไปยังผู้เกี่ยวข้องหรือพยายามหาร่องรอย พยานหลักฐานอื่น ตำรวจจึงควรสอบสวนต่อไปเพราะคดียังไม่ขาดอายุความ นอกจากนั้นการตั้งข้อหา ตำรวจ ๕ คนว่าร่วมกันปล้นทรัพย์โดยใช้ยานพาหนะและข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด จำยอมต่อสิ่งใด โดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น และจำยอมต่อสิ่งนั้น โดยร่วมกันกระทำความผิด ด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปนั้น เป็นการตั้งข้อหาที่ดำเนินไปหรือไม่ แสดงให้เห็นว่ามีเจตนาจะช่วยเหลือผู้ต้องหาที่เป็น ตำรวจทั้งห้าคนและต้องการปิดคดีหรือไม่

๑๐. ในการดำเนินคดีกับตำรวจทั้ง ๕ คน ที่เป็นจำเลยในคดีนายสมชาย นิละไพจิตร พนักงานสอบสวนควรมุ่งขยายผลดังเช่นที่เคยปฏิบัติ เพราะถ้ามีการขยายผลอย่างครบถ้วนและสอบสวนให้ ครอบคลุมทุกประเด็นจะสามารถเพิ่มโอกาสในการดำเนินการกับผู้ที่อยู่เบื้องหลังได้ จะเห็นได้ว่าการจับกุม ประชาชนโดยทั่วไป ตำรวจจะสอบสวนขยายผลแม้แต่การจับกุมผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตำรวจยังสอบสวนขยายผล เหตุใดการปฏิบัติของตำรวจจึงมีมาตรฐานต่างกัน

๑๑. เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้พิจารณาถึงกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ กล่าวคือ ไม่ได้เห็น ว่าผู้ที่ทำหน้าที่แทนความในคดีความมั่นคงได้ต่อสู้คดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย แต่กลับเห็นว่าการ ทำงานของทนายความขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและสอนให้ผู้ต้องหาสู้คดี ทำให้เจ้าหน้าที่ ตำรวจไม่สามารถขยายผลคดีได้

๒. พนักงานอัยการ

พนักงานอัยการมีหน้าที่อำนวยความสะดวกยุติธรรม ดูแลผลประโยชน์ของประชาชน ให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรม ตรวจสอบความจริงอย่างเป็นกลางก่อนสั่งคดีเสมอ ซึ่งในคดีผู้ต้องหา ๕ คน ที่ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีข้อน่าสังเกต ดังนี้

๑. ตามที่ผู้ต้องหาทั้ง ๕ คนได้ทำหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมว่าถูกกระทำทารุณ และทำร้ายร่างกายเพื่อได้รับสารภาพโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม และการจับกุมผู้ต้องหาก็คงเกิดจากการขัด ทอดของบุคคลหนึ่งไปยังอีกคน มิใช่เกิดจากการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น พนักงานอัยการควร พิจารณาว่าการจับกุมตัวผู้ต้องหาโดยอาศัยคำขัดทอดและการรับสารภาพที่เกิดจากการทำร้ายร่างกายจะเป็น สำนวนสอบสวนที่ชอบหรือไม่

๒. หากมีการให้ความสำคัญกับการฟ้องคดีโดยคำขาดทอด ต่อมาเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง จำเลยหรือผู้ต้องหาจะต้องเสียเวลาในการต่อสู้คดีเป็นเวลาหลายปี ดังนั้นพนักงานอัยการควรพิจารณาข้อเท็จจริงให้รอบคอบก่อนสั่งฟ้องคดี

๓. ในการดำเนินคดีของพนักงานอัยการควรจะดำเนินคดีโดยยึดหลักกฎหมายเป็นสำคัญ ไม่ใช่ดำเนินการไปตามนโยบายของฝ่ายบริหาร มิฉะนั้นจะทำให้กระทบถึงกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ

๓. ศาล

๑. ตามที่พนักงานสอบสวนในคดีผู้ต้องหา ๕ คน ได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอฝากขังผู้ต้องหา ๕ คน โดยในการฝากขังครั้งที่ ๑ อ้างว่าจะต้องสอบพยานอีก ๒๐ ปาก ต่อมาขอฝากขังครั้งที่ ๒ โดยอ้างว่าต้องทำการสอบปากคำพยานเพิ่มเติมอีกจำนวน ๑๕ ปาก เมื่อศาลเรียกสำนวนการสอบสวนมาดูปรากฏว่าไม่ได้มีการดำเนินการตามที่กล่าวอ้างในการขอฝากขัง แสดงให้เห็นว่าในการยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหา ๕ คน เป็นเพียงการกล่าวอ้างเหตุผลที่ไม่เป็นความจริง ดังนั้นในชั้นการฝากขังควรมีกระบวนการไต่สวนอย่างจริงจัง และศาลต้องพิจารณาอนุญาตให้ฝากขังด้วยเหตุผลและความจำเป็นอย่างเคร่งครัดเพื่อมิให้สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาถูกละเมิดหรือกระทบกระเทือน เพราะการฝากขังครั้งละ ๑๒ วัน พนักงานสอบสวนน่าจะดำเนินการสอบพยานได้พอสมควร

๒. กรณีที่ผู้ต้องหา ๕ คน ทำหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมทำร้ายร่างกายให้รับสารภาพ และทนายความได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ส่งผู้ต้องหาตรวจร่างกาย ซึ่งถ้าถอดเสื้อดู ศาลก็จะได้เห็นร่องรอยบาดแผลและบันทึกไว้ว่ามีบาดแผลอย่างไร กล่าวได้ว่าสามารถรู้เห็นทันทีในห้องพิจารณา แต่ศาลมิได้ดำเนินการ กลับแนะนำให้ไปดำเนินการในเรือนจำ จึงได้คืนคำร้อง ทั้งที่ศาลอาจตรวจสอบการถูกทำร้ายร่างกายของผู้ต้องหาเพื่อเป็นกระบวนการในทางคดีที่จะเยียวยาหรือบรรเทาให้เกิดความยุติธรรม

๓. ในการพิจารณาของศาลควรดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้กระบวนการสอบสวนหรือจับกุม การควบคุมตัวผู้ต้องหาเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายอย่างเคร่งครัด

๔. ทนายความ

ในการทำหน้าที่ทนายความต้องมีการช่วยเหลือลูกความอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา ตามบทบัญญัติของกฎหมาย ต้องผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรม เพราะทนายความเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมและต้องนำความจริงที่ถูกต้องมาเสนอให้ศาลได้ใช้ข้อความจริงนั้นในการตัดสินคดี

อย่างไรก็ดี ทนายความที่ทำคดีเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐอย่างต่อเนื่อง เช่น นายสมชาย นิละไพจิตรที่ทำคดีจับกุมขบวนการพุลโดยจับนายหะดีดาโอ๊ะ ทำน้ำ นายสะมะแอ ทำน้ำ

นายหะยีบูโด เบตง และนายอับดุลเราะห์มาน เทพา หรือการทำคดีเจไอ (JI) ที่มีการจับกุมนายแพทย์ แวมฮาดี แวดาไอ๊ะ นายมัยสุรุ หะยีอับดุลเลาะ นายมูญาฮีด หะยีอับดุลเลาะห์ และนายสมาน แวกะจิ กลับถูกข่มขู่หรือปองร้าย หรือในการทำคดีผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นายสมชาย นีละไพจิตร ได้สะท้อนให้เห็นกระบวนการยุติธรรมที่ถูกตัดตอน ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงทำให้หายตัวไป

มีข้อสังเกตว่าในการทำงานของทนายความในคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงจะทำงานได้ลำบากยิ่งกว่าคดีอื่น เพราะอาจไปมีชื่ออยู่ในบัญชีดำของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือบัญชีผู้ก่อการร้าย ต่อไปจะหาทนายความที่ทำงานด้านนี้ได้ยาก ทั้งที่การทำหน้าที่ของทนายความก็เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทที่ ๔

ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ

ในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๘๙ บัญญัติ ครอบงำให้คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ กระทบกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่แล้วรายงานต่อสภา โดยคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ มีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาได้ ทั้งนี้ การเชิญข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ต้องแจ้งรัฐมนตรีทราบและมีคำสั่งด้วย เว้นแต่กรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินก็เป็นเหตุยกเว้นการมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นได้

สำหรับการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ มีความจำเป็นต้องเชิญบุคคลจากหน่วยงานต่าง ๆ มาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร รวมทั้งการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีความสืบหน้าไปมาน้อยเพียงใด รวมทั้งการขอเอกสารจากหน่วยงานต่าง ๆ มาประกอบ เพื่อคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ จะได้รวบรวมเป็นข้อมูลในการพิจารณาศึกษาได้อย่างละเอียด ครอบคลุมในทุกประเด็นที่จำเป็น ดังนั้น จึงมีการเชิญบุคคลต่าง ๆ มาชี้แจงแสดงความคิดเห็น ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลต่าง ๆ

ในการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ปรากฏว่ามีปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ ดังนี้

๑. มีข้อจำกัดในการพิจารณาสอบสวน เนื่องจากเมื่อคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ ได้มีหนังสือเชิญผู้เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร เข้าร่วมประชุมเพื่อแถลงข้อเท็จจริง หรือชี้แจงแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน สมบูรณ์ และครอบคลุม แต่บุคคลดังกล่าวซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงและรู้เรื่องในระดับนโยบายไม่ได้เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ แต่อย่างใด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี

ตามที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวในการประชุมหน่วยงานด้านความมั่นคง เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๗ โดยตอนหนึ่งนายกรัฐมนตรีได้กล่าวว่า "..... เท่าที่ได้รับทราบข่าวในทางลับว่ามีเจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งนำตัวนายสมชาย นิละไพจิตร ไปดำเนินการบางอย่างที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วเงียบหายไป....." คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ จึงได้มีหนังสือกราบเรียนเชิญเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงดังกล่าวและต่อมา คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ มีหนังสือกราบเรียนเชิญนายกรัฐมนตรีเข้าร่วมประชุมอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากการรับฟังข้อมูล ข้อเท็จจริงจากบุคคลที่มาชี้แจงยังมีประเด็นที่ไม่ชัดเจนในเรื่องนโยบายและแนวทาง

การดำเนินการกรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร แต่นายกรัฐมนตรีไม่ได้เข้าร่วมประชุม ทั้งสองครั้งแต่อย่างใด

๑.๒ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี

ตามที่ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี ได้ตอบกระทู้ถามแทน นายกรัฐมนตรี ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๗ ว่า ".....ผมมีข้อมูลว่า นายสมชายได้ไปพูดคุยกับใครก่อนเสียชีวิต....." คณะกรรมการการวิสามัญฯ จึงได้ทำหนังสือเชิญเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงดังกล่าว และต่อมาคณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้มีหนังสือเชิญเข้าร่วมประชุมอีกครั้ง เนื่องจากการรับฟังข้อมูล ข้อเท็จจริง จากบุคคลที่มาชี้แจงยังมีประเด็นที่ไม่ชัดเจนเรื่องนโยบายและ แนวทางการดำเนินการกรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร แต่พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ไม่ได้ เข้าร่วมประชุมทั้งสองครั้ง

๑.๓ พลตำรวจเอก สันต์ ศรุตานนท์

คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้มีหนังสือเชิญ พลตำรวจเอก สันต์ ศรุตานนท์ เข้าร่วมประชุม แต่ทางพลตำรวจเอก สันต์ ศรุตานนท์ มีหนังสือแจ้งว่า เนื่องจากในช่วงที่เกิดเหตุการณ์หายตัว ไปของนายสมชาย นิละไพจิตร ได้รับอนุมัติจากรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ) ให้เดินทางไป เข้าร่วมประชุม ผู้บัญชาการตำรวจ Australasia และภูมิภาคแปซิฟิกตะวันตกเฉียงใต้ ณ เมืองซิดนีย์ รัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๙ มีนาคม ๒๕๔๗ และต่อมาได้มีคำสั่งสำนัก นายกรัฐมนตรีที่ ๖๓/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๔๗ ให้ไปปฏิบัติราชการที่สำนักนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๔๗ เป็นต้นไป ทำให้ไม่ทราบรายละเอียดในเหตุการณ์ดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้นจึง ไม่อาจที่จะชี้แจงข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคืบหน้าในการดำเนินการเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวข้างต้น แต่อย่างไรก็ตาม หากคณะกรรมการการวิสามัญฯ ต้องการทราบข้อมูลส่วนใดก็ขอให้แจ้งประเด็นที่ต้องการทราบ เพื่อจะได้ ดำเนินการให้ต่อไป ต่อมาคณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้มีหนังสือขอให้พลตำรวจเอก สันต์ ศรุตานนท์ ชี้แจง ข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร แต่พลตำรวจเอก สันต์ ศรุตานนท์ ไม่ได้มีหนังสือตอบกลับแต่ประการใด

๑.๔ คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้มีหนังสือเชิญพลตำรวจเอก โกวิท วัฒนนะ เข้าร่วม ประชุม จำนวนสี่ครั้ง แต่พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนนะ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมเลย

นอกจากนั้น ยังได้เชิญพลตำรวจตรี โกสินทร์ หินเภาว พลตำรวจโท จักรทิพย์ กุญชร ณ อยุธยา เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการการวิสามัญฯ แต่บุคคลทั้งสองก็ไม่ได้เข้าร่วมประชุม แต่อย่างใด

๒. การขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเอกสารและพยานหลักฐานต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ยังไม่ได้รับ เนื่องจากเหตุผลบางประการของแต่ละหน่วยงาน รายละเอียด ดังนี้

๒.๑ ศาลอาญา

๒.๑.๑ คดีหมายเลขดำที่ พ. ๔๐๓/๒๕๔๗ (ระหว่างพนักงานสอบสวนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ร้องกับนายมะกะตา ฮารงกับพวก รวม ๕ คน ผู้ต้องหา)

- ๑) สำนวนขอหมายจับ
- ๒) คำร้องขอออกหมายจับผู้ต้องหาทุกคน
- ๓) พยานหลักฐานประกอบที่เป็นพยานเอกสารและคำเบิกความ

ของพยานบุคคลทั้งหมด

๔) บันทึกการจับกุมตามหมายจับทุกครั้ง

๒.๑.๒ คดีหมายเลขดำที่ พ. ๑๗๕๑/๒๕๔๗ (ระหว่าง พล.ต.ต.ภานุพงศ์ สิงหรา ณ อยุธยา รองผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลางกับนายจำมุดดีน อูมา ผู้ต้องหา)

- ๑) สำนวนคำร้องฝากขังผู้ต้องหา
- ๒) คำสั่งศาล
- ๓) รายงานกระบวนการพิจารณาและกระบวนการไต่สวนทุกครั้ง
- ๔) คำร้องขอออกหมายจับผู้ต้องหาทุกคน
- ๕) พยานหลักฐานประกอบที่เป็นพยานเอกสารและคำเบิกความ

ของพยานบุคคลทั้งหมด

๖) บันทึกการจับกุมหมายจับทุกครั้ง

๒.๑.๓ คดีอาญาระหว่างพนักงานสอบสวน กับ นายอนุพงศ์ พันธขยายกุล

- ๑) สำนวนขอหมายจับของศาลอาญา
- ๒) สำนวนคำร้องฝากขังผู้ต้องหา
- ๓) คำสั่งศาล
- ๔) รายงานกระบวนการพิจารณาและกระบวนการไต่สวน
- ๕) คำร้องขอออกหมายจับผู้ต้องหาทุกคน
- ๖) พยานหลักฐานประกอบที่เป็นพยานเอกสารและคำเบิกความ

ของพยานบุคคลทั้งหมด

๗.) บันทึกการจับกุมตามหมายจับทุกครั้ง

๒.๑.๔ คดีหมายเลขดำที่ พ.๙๑๐/๒๕๔๗ (ขณะนี้คือ คดีหมายเลขดำ
ที่ ๑๙๕๒/๒๕๔๗-ระหว่างพนักงานสอบสวน สน.หัวหมาก ผู้ร้อง กับ พ.ต.ท.ชัชชัย เลี่ยมสงวน ผู้ต้องหา)

๑) สำเนาคำร้องขอออกหมายจับ

๒) พยานหลักฐานประกอบที่เป็นพยานเอกสารและคำเบิกความ

พยานบุคคล

๓.) บันทึกการจับกุมตามหมายจับทุกครั้ง

๒.๒ ศาลจังหวัดนครราชสีมา

(๑) สำเนาคำร้องขอออกหมายจับ นายมะกะตา ฮารง และพวก

(ที่ ๘๐, ๘๑, ๘๒, ๘๓, ๘๔) ได้รับเฉพาะสำเนาหมายจับของศาลจังหวัดนครราชสีมาและหนังสือแจ้งผลการจับกุม

(๒) เอกสารขอออกหมายจับ (ที่ ๘๐, ๘๑, ๘๒, ๘๓, ๘๔)

(๓) บันทึกการจับกุม (ที่ ๘๐, ๘๑, ๘๒, ๘๓, ๘๔)

(๔) คำสั่งศาล รายงานกระบวนการพิจารณา และกระบวนการไต่สวนที่เกี่ยวข้อง

(๕) พยานหลักฐานประกอบที่เป็นพยานเอกสาร และคำเบิกความพยานบุคคล

ทั้งหมด

๒.๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้ขอความอนุเคราะห์มีนวนวิดิโอการสอบปากคำ
ผู้ต้องหาในคดีปล้นอาวุธปืนของกองพันพัฒนาที่ ๔ ซึ่งพลตำรวจเอก สุนทร ชัยขวัญ รองผู้บัญชาการตำรวจ
แห่งชาติ รักษาราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ แจ้งว่าไม่อาจส่งมีนวนวิดิโอดังกล่าวให้ได้ เพราะเป็น
พยานหลักฐานสำคัญในสำนวนการสอบสวนคดีอาญา ที่มีข้อหาและรายละเอียดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ
ซึ่งถือว่าเป็นความลับของทางราชการที่เกี่ยวกับคดีและความมั่นคงของชาติ

อย่างไรก็ตาม ต่อมาคณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้มีหนังสือไปยังอธิบดีผู้
พิพากษาศาลอาญาและหัวหน้าศาลจังหวัดนครราชสีมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง
ซึ่งก็ได้รับเอกสารเพิ่มเติมบางส่วนที่หน่วยงานดังกล่าวแจ้งว่าสามารถเปิดเผยได้เท่านั้น

**๓. การขอความอนุเคราะห์ให้แจ้งชื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในรูปภาพการทำแผน
ประกอบคำรับสารภาพที่จังหวัดนครราชสีมา ในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ฉบับวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์
๒๕๔๗ คณะกรรมการการวิสามัญฯ ไม่ได้รับข้อมูลในการแจ้งชื่อดังกล่าวจากบุคคลดังต่อไปนี้แต่อย่างใด
คือ**

๓.๑ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

๓.๒ พลตำรวจเอก สมบัติ อมรวิวัฒน์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

๓.๓ แพทย์หญิง คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
๓.๔ พลตำรวจตรี โกสินทร์ หินเภาว ผู้บังคับการกองปราบปราม

ต่อมา คณะกรรมการการวิสามัญฯ ได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี และเรียนพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สั่งการไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องในการแจ้งชื่อ ยศ และตำแหน่งเจ้าหน้าที่ตำรวจตามรูปภาพการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเกี่ยวกับคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าว แต่คณะกรรมการการวิสามัญฯ ยังไม่ได้รับแจ้งผลการดำเนินการแต่อย่างใด

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ทำให้คณะกรรมการการวิสามัญฯ ไม่สามารถพิจารณาศึกษาเรื่องการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร ได้ครอบคลุมครบถ้วนเท่าที่ควร และทำให้การพิจารณาของคณะกรรมการการวิสามัญฯ ล่าช้า เพราะยังขาดข้อมูลบางส่วนที่จะทำให้เห็นภาพรวมของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ทั้งในส่วนของนายสมชาย นีละไพจิตร และขั้นตอนรายละเอียดการดำเนินการกรณีการจับกุมตัวผู้ต้องหา ๕ คน

ในการนี้ คณะกรรมการการวิสามัญฯ พิจารณาเห็นว่าเพื่อให้การทำงานของคณะกรรมการการวิสามัญฯ มีประสิทธิภาพและสำเร็จลุล่วงตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากวุฒิสภา จึงขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่คณะกรรมการการวิสามัญฯ ประสบในการทำงาน ดังนี้

การทำหน้าที่ของคณะกรรมการการวิสามัญฯ ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๘๙ วรรคหนึ่งถึงวรรคสาม บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๘๙ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา แล้วรายงานต่อสภา มติตั้งคณะกรรมการวิสามัญดังกล่าวต้องระบุกิจการหรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกัน

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งย่อมมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใด มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ประธานคณะกรรมการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการตามวรรคสอง เว้นแต่เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ให้ถือว่าเป็นเหตุยกเว้นการปฏิบัติตามวรรคสอง

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรณีนายสมชาย นิละไพจิตร หายตัวไปไม่ได้ให้ความร่วมมือในการชี้แจงแสดงความเห็น โดยอ้างเหตุผลว่าไม่สามารถมาร่วมประชุมกับคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้เนื่องจากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินหรือติดภารกิจ

ดังนั้น คณะกรรมการวิสามัญฯ จึงไม่สามารถดำเนินการตามมาตรา ๑๘๙ วรรคสอง ได้เต็มที่ตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ หากผู้ที่คณะกรรมการวิสามัญฯ เชิญมาชี้แจงอ้างว่าเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน และทำให้การทำหน้าที่ตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายนิติบัญญัติทำได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

แนวทางการแก้ไข

ขอให้มีการศึกษาการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๘๙ วรรคสอง เพื่อให้คณะกรรมการสามารถใช้อำนาจได้ตามอำนาจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๕

ข้อเสนอแนะ

คณะกรรมการการศึกษามัธยมศึกษา ได้พิจารณาศึกษาและตรวจสอบการหายไปของนายสมชาย นีละไพจิตร พบว่ามีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยปรากฏข้อเท็จจริงในระยะเวลาก่อนนายสมชาย นีละไพจิตร หายตัวไป ดังนี้

- วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ มีการปล้นอาวุธปืนและเผาโรงเรียน โดยมีกลุ่มคนร้าย บุกรุกที่ตั้งทหารกองพันพัฒนาที่ ๔ ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ฆ่าทหารที่เข้าเวรรักษาการณ์ ๔ นายและปล้นอาวุธปืนไป อีกทั้งมีการลอบวางเพลิงเผาโรงเรียน ๒๐ แห่ง รวมทั้งที่พักสายตรวจตำรวจอีก ๑ แห่ง ในพื้นที่หลายอำเภอของจังหวัดนราธิวาส

- รัฐบาลประกาศ “กฎอัยการศึก” แต่สถานการณ์ในจังหวัดนราธิวาส บัดตานี ยะลา รวมถึงสงขลา ยังมีการวางระเบิด เผาโรงเรียน และลอบทำร้ายเจ้าหน้าที่รัฐและพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง

- นายสมชาย นีละไพจิตร ในฐานะประธานชมรมนักกฎหมายมุสลิม เป็นแกนนำเรียกร้องให้มีการยกเลิกการใช้กฎอัยการศึก เนื่องจากประชาชนไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพกรีดขียงหรือทำธุระในช่วงค่ำคืนได้ทำให้เสียหายต่อเศรษฐกิจและการใช้กฎอัยการศึกทำให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจจับและควบคุมตัวบุคคลผู้ต้องสงสัยได้ ๗ วัน โดยไม่ต้องมีข้อกล่าวหา และไม่ต้องมีหมายจับของศาล อาจเป็นเครื่องมือในการอุ้มประชาชนหายไปอย่างไร้ร่องรอย โดยมีการล่ำรายชื่อ ๕๐,๐๐๐ รายชื่อ เพื่อขอให้ยกเลิกประกาศกฎอัยการศึกดังกล่าว

- สืบเนื่องจากเหตุการณ์ปล้นปืนฯ มีการจับผู้ต้องหา ๕ คน ได้แก่ นายมะกะตา ฮารง, นายสุกรี มะมิง, นายมะนาเซ มามะ, นายอับดุลเลาะห์ อาบูคารี และนายชุตีร์โรมัน มาและ โดยถูกกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมร่วมกันตัดต้นไม้ขวางถนน จากกรณีดังกล่าว นายสมชาย นีละไพจิตร และทนายความของชมรมนักกฎหมายมุสลิมรับเป็นทนายให้กับผู้ต้องหาและเปิดเผยว่ามีการซ้อมผู้ต้องหาให้รับสารภาพโดยการทุบตี ใช้ไฟฟ้าชอร์ตตามร่างกาย และอวัยวะเพศ จึงยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้เรือนจำเป็นที่คุมขังแทนการควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และได้ทำหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมถึงหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- วันศุกร์ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๗ นายสมชาย นีละไพจิตร หายตัวไป

เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบที่รุนแรงขึ้น รัฐบาลก็ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา โดยมีนโยบายมุ่งปราบปราม มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการจับ ควบคุม ตรวจค้นได้ แล้วมาสู่กระบวนการยุติธรรมตามปกติ แต่ไม่ใช่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการทำร้ายผู้ต้องหา อยากรู้ก็ดี เจ้าหน้าที่บางคนอาจกระทำการที่รุนแรงหรือใช้อำนาจเกินขอบเขต เนื่องจากนโยบายของรัฐที่เอื้ออำนวย

บางครั้งเจ้าหน้าที่กระทำเกินกว่าเหตุ ดังนั้น จึงเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจำนวนมาก เช่นกรณีการจับกุม ๕ ผู้ต้องหาในคดีก่อความไม่สงบในภาคใต้ ที่ผู้ต้องหาร้องเรียนขอความเป็นธรรมว่าถูกทำร้ายร่างกายให้รับสารภาพตามข้อกล่าวหา จนต่อมานายสมชาย นิละไพจิตรและคณะทนายความได้เข้าไปปรับดำเนินคดีให้บุคคลเหล่านี้

การทำหน้าที่ของนายสมชาย นิละไพจิตร เป็นการทำหน้าที่ของทนายความที่จะปกป้องและรักษาความเป็นธรรมโดยใช้กฎหมาย และกรณีที่นายสมชาย นิละไพจิตร ทำคดีในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากนั้น เนื่องจากมีเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาก อย่างไรก็ตาม นายสมชาย นิละไพจิตร ไม่เคยถูกคุกคามข่มขู่หรือทำร้ายทั้งที่ทำคดีต่อเนื่องมาโดยตลอด จนมาถึงการทำคดีเจไอ (JI) และคดีผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่นายสมชาย นิละไพจิตร ถูกคุกคามและข่มขู่ โดยมีโทรศัพท์มาขู่ให้เลิกทำคดีเจไอ (JI) และมีการคุกคามโดยมีคนมาทูปประตูบ้านประมาณวันที่ ๘ หรือ ๙ มีนาคม ๒๕๔๗ ในเวลากลางคืนประมาณ ๒๓.๓๐ นาฬิกา ทั้งนี้ เป็นเพราะนโยบายของรัฐที่ใช้ความรุนแรง โดยไม่คำนึงถึงกระบวนการยุติธรรม ทำให้นายสมชาย นิละไพจิตร ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในการแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้

ในการนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน มีข้อเสนอแนะเพื่อมิให้มีผู้ใดต้องตกเป็นเหยื่อของนโยบายการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นนายสมชาย นิละไพจิตร อีก ดังนี้

๑. นโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีความเป็นเอกภาพ เพื่อให้การสั่งการหรือการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งเจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒. การทำหน้าที่ทนายความซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าที่ใดในโลก รัฐจะไม่เข้าไปแตะต้อง เพื่อให้ทนายความได้ทำงานอย่างเป็นอิสระ แต่ประเทศไทยโดยเฉพาะฝ่ายความมั่นคงพยายามโยกคนที่ทำหน้าที่ทนายความเช่น นายสมชาย นิละไพจิตร ไปในลักษณะเป็นฝ่ายตรงข้ามหรือจัดอยู่ในบัญชีดำของเจ้าหน้าที่รัฐที่จะต้องถูกกำจัด

๓. ตามที่เกิดความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเกิดปัญหาประชาชนใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้หายตัวไปโดยไม่ทราบสาเหตุ ดังนั้นควรมีองค์กรที่จะพิทักษ์สิทธิหรือช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่บุคคลที่หายตัวไปหรือถูกจับกุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยอาจจัดตั้งเป็น “ศูนย์พิทักษ์สิทธิ” หรือ “ศูนย์รับแจ้งคนหาย” โดยประกอบด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สภาทนายความ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด สภานั่งสื่อพิมพ์ ผู้นำศาสนา (ทั้งศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม) สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ กล่าวคือเมื่อมีผู้มาร้องเรียนกรณีคนหายตัวไปหรือถูกข่มขู่ ศูนย์รับแจ้งคนหายสอบสวนเบื้องต้นแล้วก็ส่งต่อผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ภาครัฐสอบสวนต่อหรือดำเนินการตามกฎหมายต่อไป หรือกรณีประชาชนถูกข่มขู่โดยมิชอบ ถ้ามีประชาชนมาร้องเรียนศูนย์ นี้จัดทนายความ

ต่อผู้คดีให้หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเข้าไปตรวจสอบ ดังนั้นข้อเท็จจริงที่ว่ามีการชุมนุมหรือหายตัวไปก็รายก็จะได้ข้อมูลมาจากศูนย์นี้

๔. ควรมีการประณามและพิจารณาดำเนินการทางกฎหมายและวินัยสำหรับพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาโดยการข่มประชาชน รวมทั้งประณามการใช้ความรุนแรงของกลุ่มคนร้ายด้วย

๕. ควรใช้กระบวนการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น การสอบสวนต้องทำอย่างเป็นธรรมเพื่อให้เกิดความยุติธรรม รวมทั้งต้องมีการติดตาม ตรวจสอบอย่างใกล้ชิด จริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์

ภาคผนวก

รายงานผลการพิจารณาศึกษา
ของ
คณะกรรมการวิสามัญช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้ต้องหา ๕ คน
ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ในคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษากรณีการหายตัวไป
ของนายสมชาย นิละไพจิตร วุฒิสภา

๑. ความเป็นมา

สืบเนื่องจากนายสมชาย นิละไพจิตร ทนายความผู้ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาและจำเลย ในคดีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น คดีการเผาโรงเรียน คดีกบฏ คดีเจไอ และคดีการปล้นปืน ได้หายตัวไปเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๗ นายลัก กอแสงเรือง สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร จึงได้เสนอญัตติเพื่อขอให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการชั้นคณะหนึ่ง เพื่อสอบสวนและพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเป็นกรณีเร่งด่วน เพราะเป็นการคุกคามความปลอดภัยของผู้ประกอบวิชาชีพ ในกระบวนการยุติธรรมในการทำหน้าที่ต่อผู้คดีให้กับประชาชน ที่ประชุมวุฒิสภาจึงได้มีมติตั้ง คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษากรณีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร วุฒิสภา ในคราวการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๔ (สมัยสามัญทั่วไป) วันจันทร์ที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๗ ต่อมาคณะกรรมการวิสามัญฯ มีมติว่า ควรจะศึกษาตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ว่า ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมทำร้ายร่างกาย เพื่อให้รับสารภาพข้อกล่าวหาด้วย เพราะเป็นคดีที่นายสมชาย นิละไพจิตร ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นทนายความ ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาในทางคดีและการร้องเรียนดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นายสมชาย นิละไพจิตร หายตัวไปก็ได้ ดังนั้น คณะกรรมการวิสามัญฯ จึงมีมติในคราวการประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๗ ให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้ต้องหา ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อทำหน้าที่สอบสวนพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว แล้วรายงานต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ ตามที่จะได้กล่าวต่อไปในรายงานฉบับนี้

๒. การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสามัญฯ

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ดำเนินการสอบสวนและพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว ดังต่อไปนี้

๒.๑ เชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้แทนส่วนราชการ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง มาเข้าร่วมประชุม เพื่อทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ประกอบการพิจารณาศึกษา ดังนี้

สำนักงานอัยการสูงสุด

๑. นายอรรถพล ใหญ่สว่าง

อธิบดีอัยการฝ่ายคดีพิเศษ

๒. นายประทีป ตริวิมล

อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๑. พันตำรวจเอก ทรงศักดิ์ รักศักดิ์สกุล

ผู้กำกับการฝ่ายปฏิบัติการที่ ๒

ส่วนปราบปรามการทุจริตและ

ประพฤติมิชอบในวงราชการ

๒. ร้อยตำรวจเอก ปรัชญาวัตร ดำรงสัจจิติ

พนักงานสอบสวน (สบ๑)กองกำกับการ๒

กองปราบปราม

๒.๒ เดินทางเข้าพบและสอบสวนผู้ต้องหาทั้ง ๕ คนดังกล่าว ประกอบด้วย

๑. นายมะกะตา ฮารง

๒. นายสุกรี มะมิง

๓. นายมะนาเซ มามะ

๔. นายอับดุลเลาะห์ หรือเปาะเลาะ อาบูคาร์ และ

๕. นายชูดีโรมัน หรือติมัง มาและ

ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้ต้องหาทั้ง ๕ คนดังกล่าว ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมทำร้ายร่างกาย เพื่อให้รับสารภาพข้อกล่าวหาและในประเด็นอื่น จำนวน ๒ ครั้ง คือ

- ครั้งที่หนึ่ง เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๗ ผู้ร่วมเดินทางประกอบด้วย

๑. นายพนัส ทศนียนานท์

ประธานคณะอนุกรรมการวิสามัญฯ

๒. พันตำรวจเอก ไพจิตร ศรีคงคา

อนุกรรมการวิสามัญฯ

๓. นายธนา ธรรมวิหาร

อนุกรรมการวิสามัญฯ

๔. นายขวัญชัย ปฏิมาหงส์ทอง

นิติกร ๔ กลุ่มงานคณะกรรมการวิสามัญฯ ๓

สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ทั้งนี้ มี ศ.นพ.ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมเดินทางด้วย

- ครั้งที่สอง เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๗ คณะอนุกรรมการวิสามัญฯ มีมติให้นายธนา

ธรรมวิหาร และนายมะโน ทองปาน อนุกรรมการวิสามัญฯ ร่วมเดินทางกับคณะทนายความ

๒.๓ รวบรวมเอกสารและหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓. ผลการดำเนินงาน

คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ สรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้ต้องหาทั้ง ๕ คนดังกล่าว ได้ร้องเรียนว่า ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมทำร้ายร่างกาย เพื่อให้รับสารภาพตามข้อกล่าวหาได้ ดังต่อไปนี้

- ผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ในคดีก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ยืนยันต่อคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ว่าถูกซ้อมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม พร้อมทั้งชี้ตัวตามรูปที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ บางกอกโพสต์ ฉบับวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จำนวน ๓ คน ดังเอกสารแนบ

- แพทย์หญิง คุณหญิง พรทิพย์ โรจนสุนันท์ รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ชี้แจง ต่อที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ในคราวการประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๗ สรุปว่า เบื้องต้นได้รับข้อมูลจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ว่า ได้รับผู้ต้องหา ๕ คน และให้แพทย์ตรวจร่างกาย ไม่พบร่องรอยบาดแผลการทำร้าย

- ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้แจง ต่อที่ประชุมคณะกรรมการฯ ในคราวประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๗ สรุปว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับหนังสือร้องเรียนจากนายสมชาย นิละไพจิตร ว่า ผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ดังกล่าว ถูกทำร้ายร่างกายเพื่อให้รับสารภาพข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๗ และจากการเดินทางไปพบผู้ต้องหา หลังจากที่ได้รับหนังสือร้องเรียนดังกล่าวก็พบร่องรอยการถูกทำร้ายจริง

- พันตำรวจเอก ทรงศักดิ์ รักศักดิ์สกุล พนักงานสอบสวนคดีผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ถูกจับกุม ในข้อหาก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๑/๒๕๕๗ และ ๙/๒๕๕๗ และเป็นผู้ยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหา ครั้งที่ ๑ ต่อศาล ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ในคราวการประชุม ครั้งที่ ๘/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗ และชี้แจงต่อที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ในวันเดียวกันตรงกันว่า ตนเองได้เดินทางไปสอบสวนผู้ต้องหาที่จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ และนำมาฝากขังต่อศาลครั้งที่ ๑ ขณะนั้นไม่พบเห็นร่องรอยการถูกทำร้าย แต่อย่างใด นอกจากนี้ ตลอดเวลาการสอบสวนผู้ต้องหาและขณะที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพดังกล่าว ก็มีการบันทึกภาพวิดีโอและได้กระทำต่อหน้าทนายความด้วย ผู้ต้องหาเข้าใจความโดยตลอดดี สามารถสอบถามทนายความที่เข้าร่วมฟังการสอบสวนได้

ร้อยตำรวจเอก ปรีชญาวัตร ดำรงสังข์ศิริ พนักงานสอบสวนคดีผู้ต้องหา ๕ คน ชี้แจงต่อคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ในคราวการประชุมวันพุธที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗ ว่าตนเองเป็นพนักงานสอบสวน คดี ที่มีการกล่าวหาว่าได้มีการเข้าไปร่วมเป็นกบฏ ร่วมกันสะสมกำลังคน อาวุธเพื่อเป็นกบฏ ตามคดีหมายเลข พ. ๔๐๓/๒๕๕๗ เป็นผู้ขอฝากขังครั้งที่ ๒ ผู้ต้องหา ๕ คน แต่ไม่ได้สอบสวนผู้ต้องหา ๕ คน หัวหน้าพนักงานสอบสวนในคดีนี้คือ พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ

จากนั้นคณะอนุกรรมการวิสามัญฯ ให้ดูรูปภาพถ่ายการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญฯ ใส่หมายเลขไว้ (เอกสารแนบท้าย) และร้อยตำรวจเอก. ปรัชญาวัตร ดำรงสัจจิตริ ได้ระบุชื่อ ดังนี้

หมายเลข ๑ เป็นตำรวจทางหลวงอยู่ภูเก็ต แต่จำชื่อไม่ได้

หมายเลข ๒ พันตำรวจเอก จักรทิพย์ ไชยจินดา รองผู้บังคับการกองปราบปราม

หมายเลข ๓ พันตำรวจเอก พิธิษฐ์ พิสุทธิศักดิ์ รองผู้บังคับการกองปราบปราม

หมายเลข ๔ พลตำรวจตรี ภาณุพงศ์ สิงหรา ณ อยุธยา

หมายเลข ๕ ร้อยตำรวจเอก จิรภาพ ภูริเดช สังกัดกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว

หมายเลข ๖ เป็นตำรวจที่นครราชสีมา แต่จำชื่อไม่ได้

หมายเลข ๗ จำชื่อไม่ได้

ส่วนผู้ที่แต่งเครื่องแบบตำรวจคือ พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ

- นายเชียวชาญ โชติบัณฑิต และนายวีรยุทธ พรหมเพชร ทนายความจากจังหวัดนครราชสีมา ผู้เข้าร่วมฟังการสอบสวนและการรับสารภาพของผู้ต้องหาทั้ง ๔ คน (ยกเว้นนายมะกะตา ฮารง ซึ่งให้การปฏิเสธมาแต่แรก) ซึ่งแจ้งต่อที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ ในคราวการประชุมครั้งที่ ๙/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ว่า ขณะที่พนักงานสอบสวนผู้ต้องหา ๕ คนได้สังเกตร่างกายของผู้ต้องหาไม่พบร่องรอยบาดแผลใด ๆ และผู้ต้องหาไม่ได้แจ้งว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจทำร้ายร่างกายแต่อย่างใด นอกจากนี้ การสอบสวนก็ไม่มีกรข่มขู่ รวมทั้ง ตนเองในฐานะทนายความก็ได้อธิบายข้อหาให้ผู้ต้องหาฟังด้วย ทั้งนี้ มีการบันทึกภาพวิดีโอตลอดเวลาการสอบสวนจริง

- นายกิจจา อาลีฮิสเฮาะ ทนายความ ซึ่งแจ้งต่อที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ ในคราวการประชุม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ว่า ได้พบผู้ต้องหาบางคนในวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ สังเกตเห็นรอยบาดแผล ตามที่ผู้ต้องหากล่าวอ้างส่วนใหญ่จริง แต่ไม่พบแผลบริเวณแผ่นหลัง ตามที่ผู้ต้องหากล่าวอ้างว่าถูกตี ส่วนวิดีโอบันทึกภาพระหว่างการสอบสวนนั้น ผู้ต้องหาใส่เสื้อผ้าแล้ว จะไม่เห็นร่องรอยบาดแผลใด ๆ นอกจากนี้ นายวิทยา บุรณศิริ ทนายความอีกคนหนึ่งก็ได้ชี้แจงด้วยว่า นายสมชาย นิละไพจิตร เคยยื่นคำร้องขอให้ศาลตรวจร่างกายผู้ต้องหาที่ ๔ (นายมะนาเซ มามะ) เพียงคนเดียว แต่ศาลไม่อนุญาตเพราะไม่ได้ขอไตสวนไว้ก่อนจึงให้ไปดำเนินการที่เรือนจำ ต่อมานายสมชาย นิละไพจิตร และคณะทนายความจึงได้ไปพบผู้ต้องหาที่เรือนจำ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๗ ก็ยังคงพบร่องรอยบาดแผลตามร่างกายชัดเจนอยู่ จึงได้ทำหนังสือขอความเป็นธรรม แต่ไม่ได้ร้องขอให้เรือนจำตรวจร่างกายผู้ต้องหาแต่อย่างใด

จากข้อเท็จจริงทั้งหมดข้างต้น คณะอนุกรรมการวิสามัญฯ จึงมีความเห็นว่า ข้อเท็จจริงยังไม่อาจฟังยุติได้ว่า ผู้ต้องหาทั้ง ๕ คนดังกล่าว ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจทำร้ายร่างกายเพื่อรับสารภาพข้อกล่าวหาจริงหรือไม่ เพราะข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับร่องรอยบาดแผลตามตัวผู้ต้องหายังขัดแย้งกันอยู่ และจาก

การที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ได้เดินทางไปพบผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ดังกล่าวในข้อ ๒ แล้ว คณะอนุกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ก็ไม่พบว่าผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน มีรอยบาดแผลตามร่างกายปรากฏชัดเจนว่าได้ถูกทำร้ายตามที่ผู้ต้องหากล่าวอ้างคงพบเพียงรอยบาดแผลบางแห่ง ซึ่งก็ไม่อาจจะระบุชัดเจนได้ว่า บาดแผลเหล่านั้นเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทำร้ายร่างกายจริงหรือไม่ ส่วนผลการตรวจของแพทย์ก็เช่นกัน แม้จะตรวจพบร่องรอยบาดแผลตามตัวผู้ต้องหา ก็จริงอยู่ แต่ก็มีอาการบวมหรือพิษจุนัขบ้าข้อความจริงให้ชัดเจนไปมากกว่านี้ได้ กรณีจึงมีแต่คำพยานบุคคลที่ไม่ต้องตรงกันเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม หากฝ่ายผู้ต้องหายังคงยืนยันว่า ตนเองถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจทำร้ายร่างกายจริงก็สามารถดำเนินคดีอาญาและคดีแพ่งกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเหล่านั้นได้ โดยคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ อาจให้ความช่วยเหลือในการประสานงานเพื่อจัดหาทนายความและให้การสนับสนุนเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ มีอยู่ในความครอบครองได้ในโอกาสต่อไป (ถ้าเป็นเอกสารที่สามารถเปิดเผยได้)

๔. ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ

คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ทราบข้อเท็จจริงจากการชี้แจงของพันตำรวจเอก ทรงศักดิ์ รักศักดิ์สกุล ต่อที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ และคณะอนุกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ควบคุมตัวผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ไว้ก่อนที่จะมีการดำเนินการออกหมายจับในวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ แล้ว คณะอนุกรรมการสิทธิการวิสามัญฯ จึงมีข้อสังเกตว่า การกระทำดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาจจะเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย เพราะมีผลโดยตรงทำให้ผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน ถูกควบคุมตัวระหว่างสอบสวนนานกว่าระยะเวลาที่กฎหมายให้กระทำได้ เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา ดังนั้น หากผู้ต้องหาทั้ง ๕ คน มีความประสงค์จะดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก็อาจจะฟ้องเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเด็นนี้ต่อศาลด้วยได้

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

— ส 02326 ฉ.2

สว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
10 สำนักกรรมการ 2.
7.3 รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ
345.07 พิจารณาศึกษา กรณีการหายตัวไปของ
2547 นายสมชาย นีละไพจิตร วุฒิสภา.

